

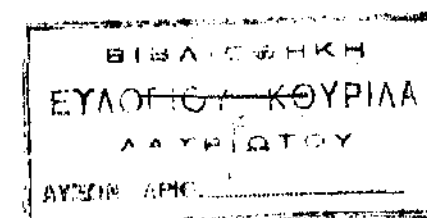
ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΟΓΔΟΟΣ

1879

[ΙΟΥΛΙΟΣ—ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 8.—ΔΕΔΕΜ. ΦΡ. 8.

ΑΘΗΝΗΣ

Εργασίον της 'Εστίας: 'Οδός Σταδίου, 6.

1879

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ὁγδοὺς

Συνδρομὴ ἑτησία: Ἑν ἑξήκοντα δρακ. 10, ἑνὲς ἀλλοδαπῆς δρακ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἑξαέτου καὶ εἶνε ἑτήσιαι.—Γραφεῖον τῆς Διοικήσεως: εἰδὸς Σαυδίας, 6.

16 Σεπτεμβρίου 1879

Σφραγὶς τῆς ἐκτάκτου ἐπιτροπῆς τοῦ τῶν Βορείων Κυκλάδων Τμήματος, ἐν ἔτει 1829.

Ἡ σφραγὶς αὕτη εἶναι βεβαίως ἡ τῆς Ἐκτάκτου ἐπιτροπῆς τοῦ τῶν Βορείων Κυκλάδων Τμήματος, τὸ ὅποιον, κατὰ τὸ Ἰ' φύλλον (13 Ἀπριλίου 1828) περιελάμβανε τὰς νήσους: Σύρον, Σέριφον, Θερμιά, Τζέαν, Ἄνδρον, Τήνον, Μύκοναν καὶ τὰς παρακειμένας νήσους. Καὶ περὶ μὲν τῆς διοικητικῆς διαιρέσεως τοῦ Κράτους εἰς Τμήματα, παραπέμπομεν τὴν ἀναγνώστην εἰς τὰ εἰρημένα ἐν τῷ 183 ἀριθμῷ τῆς Ἑστίας. Περὶ δὲ τῆς σφραγίδος, ἥς ὁ τόπος ὤδε παρετίθη, λέγομεν ὅτι, αὕτη ἀναμφιβόλως ἐχαράχθη κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1829 ἔτους, ἥτοι μετὰ τὴν ἐν Ἀργεῖ Δ' Ἑθνικῇ Συνέλευσιν, ὅτε δηλονότι, κατ' ἀπόφασιν τῆς Συνελεύσεως ἐκείνης, τὸ τῆς Ἀθηνῶν σύμβολον ἀντικατέστη διὰ τοῦ Φοίνικος. (Βλ. Συλλογὴν Α. Ζ. Μάμουκα, Τόμ. ΙΑ', σελ. 114 καὶ 827-829).

Ἐν Ἀθήναις, κατ' Ἀύγουστον 1879. Α. Ζ. Μ.

Ἡ ἐπομένη περίεργος περιγραφή τῶν ἡθῶν καὶ εἰθιμῶν τῶν Ἑσκιμῶν μετεφράσθη ἐπὶ τὸ περιληπτικώτερον ἐκ τῆς Quarterly Review. Σ. τ. Δ.

ΕΣΚΙΜΩΝ ΠΟΠ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ

Οἱ Ἑσκιμῶι κατέχουσιν ἀπαράντους ἐκτάσεις ἐν ταῖς ἀρκτικαῖς χώραις τῆς γῆς. Πρὸς εὐτυχίαν δὲ τῶν κατοίκων αἱ χώραι αὗται οὐδὲν ἔχουσι τὸ δυνάμενον τὰ διεγείρει τὴν ἀπληστίαν τῶν Ἀλεξάνδρων, τῶν Ναπολεόντων καὶ τῶν Γουλιέλμων τοῦ ἡμετέρου πεπολιτισμένου μέν ἀλλὰ κακοῦ κόσμου. Μέχρι δὲ ἐποχῆς τινος οὐ μακρὰν ἀφ' ἡμῶν ἀπεχούσης, πᾶν ὅ τι οἱ ἄνθρωποι ἐγίνωσκον περὶ Ἑσκιμῶν, ἠδύνατο νὰ παρασταθῇ ἀπλῶς δι' ἑνὸς καὶ μόνου ἐρωτηματικοῦ σημείου. Πρὸ πεντήκοντα δ' ἔτων μάτην ὁ ἐθνολόγος θὰ ἐξελαρυγγίζετο κραυγάζων. «Τί ἐστιν Ἑσκιμῶς;» αἱ κραυγαὶ του θὰ ἦσαν αφωνή βαῶντος ἐν ἐρήμῳ.

Καὶ ἀληθῶς αἱ ὀλίγισται περὶ τῶν δυσμοίρων

ΤΟΜΟΣ II'—1879.

τούτων εἰδήσεις ἐπήγαγον ἐξ ἀνθρώπων εἴτε ὁμαθῶν εἴτε περὶ πᾶν ἄλλο ἐχόντων καιρὸν νὰ καταγίνωνται ἢ περὶ τὴν συναγωγὴν εἰδήσεων ἀκριβῶν περὶ Ἑσκιμῶν. Διότι οἱ φαλαينوθήραι καὶ οἱ τῶν ἀρκτικῶν χωρῶν περιηγηταὶ ἐρχόμενοι εἰς τὰς χιονίνους καλύβας τῶν Ἑσκιμῶν οὐδὲν ἄλλο ἐζήτουν κατὰ πρῶτον ἢ οἱ μὲν φαλαينوθήραι λίπος φαλαίνης καὶ φώκης, ὅπερ καταβροχθίζουσι μεθ' ὅσης καὶ οἱ Ἑσκιμῶι δ-ρέξεως, οἱ δὲ περιηγηταὶ ἐλεύθερα ὕδατα καὶ δίδον πρὸς τὰ βορειοδυτικά. Τὸ μόνον ἐρώτημα ὅπερ ἐγίνετο πρὸς τοὺς Ἰθαγενεῖς ὑπὸ τῶν ἐπισκεπτομένων αὐτοὺς ξένων ἦτο «Ποῦ ὑπάρχουσι φαλαίνοι; Τίς εἶνε ἡ πρὸς τὸν Βερίγγιον πορ-θμὸν ὁδός;» Καὶ αἱ μὲν πρὸς τοὺς φαλαينوθήρας διδόμεναι ἀποκρίσεις ἦσαν ἐνίοτε ὀφέλιμοι καὶ ἐπιτυχεῖς, ἀλλ' αἱ πρὸς τοὺς ἐξερευνητὰς τῶν ἀρκτικῶν χωρῶν ἀποκρίσεις καὶ πληροφορίαι περὶ τοῦ ἂν ὑπάρχῃ θάλασσα πρὸς τὰ βορειοδυτικά, ἦσαν μηδαμηναὶ καὶ τὰ μάλιστα ἀνεπαρκεῖς. Ὡστε ἐκ τῆς συναφείας τῶν πεπολιτισμένων φυλῶν καὶ τῶν ἀπολιτίστων οὐδὲν οὐδαμῶς ὠφελήθη ἡ ἐπιστήμη. Ἐγένετο δὲ μόνον γνωστὸν ὅτι οἱ Ἑσκιμῶι εἶνε δεξιότατοι θηρευταὶ ἢ μᾶλλον ἄλιεῖς τῆς φώκης καὶ τῆς φαλαίνης, ὅτι ἀγαπῶσιν ἐξαιρετικῶς τὸ λίπος τῶν ζῴων τούτων καὶ ὅτι δσάκις ἔχουσιν αὐτὸ ἀφθονον, κατακλίνονται ὑπτιοί, ἀνοίγουσι τὸ στόμα, αἱ δὲ γυναῖκες τῶν παραγμίζουσιν αὐτὸ διὰ τοῦ πολυτίμου τούτου λιχνεύματος, ἐξ οὗ δύνανται νὰ φάγωσι 15 λίτρας καθ' ἡμέραν. Διηγοῦνται δὲ ὅτι μειράκιόν τι ἐν διαστήματι εἰκοσιτεσσάρων ἡρῶν κατεβρόχθισεν 8 1/2 λίτρας κρέατος ἡμιπεπηγός καὶ ἡμιεψημένου, 1 λίτραν καὶ 2 οὐγγίαις ἄρτου καὶ 1 1/2 λίτραν ροφήματος πικροῦ· ταύτην δὲ ὅλην τὴν μάζαν ἐπότισε διὰ τριῶν ποτηρίων γινέθρας, ἐνὸς ποτηρίου γρόγ καὶ πέντε λίτρων ὕδατος.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἑσκιμῶι οὐδέποτε πλύνονται εἰ μὴ σπανιώτατα, ἴσως ὅταν ἡ θερμότης ἀναλύῃ τοὺς πάγους καὶ τὴν χιόνα τῶν καλυβῶν αὐτῶν, τοσοῦτον εἶνε ἀκάθαρτοι, ὥστε δύσκολον ἦτο νὰ ἀνακαλύψῃ τις τὸ ἀληθὲς χροῶμα τοῦ δέρματός των ὑπὸ τὸ πυκνὸν στρώμα τοῦ λίπους τοῦ καλύπτοντος τὸ πρόσωπόν των.

Καὶ ταῦτα μὲν ἦσαν, ὡς εἴπομεν, ὅλα ὅλα τὰ μέχρι τινὸς γνωστά περὶ Ἑσκιμῶν. Ἀλλὰ

βραδύτερα ὅμως γενομένων ἐπιμελῶν ἐρευνῶν κατορθώθη ὥστε νὰ δυνάμεθα σήμερον νὰ ἀποκριθῶμεν εἰς τὴν ἐρώτησιν καὶ ἐστὶν Ἑσκιμῶς ; » διὰ τῆς παρούσης ἐθνολογικῆς πραγματείας· ἀλλὰ μὴ παραστέσω ὑμῶν ἢ καρδία, φιλόμουσοι ἀναγνώστριαι, δὲν θὰ σκοτίσωμεν τὰς κεφαλὰς ὑμῶν δι' ἐθνολογικῆς τινος καὶ φιλολογικῆς συζητήσεως, οὐχί· ἐν μόνον ἐπιθυμοῦμεν, νὰ πιστεύσῃτε εἰς ἡμᾶς, ἀφ' οὗ ἐκθέσωμεν ὑμῖν τὰ πορίσματα τῶν μέχρι τοῦδε ἐθνολογικῶν μελετῶν.

Οἱ Ἑσκιμῶι λοιπόν, εἶνε τὰ λεῖψανα τῆς προϊστορικῆς ἐκείνης φυλῆς τῶν κυνηγῶν καὶ τῶν ἀλιέων, ἥτις ἀλλοτε κατέκτισεν ἐπὶ τῶν διαφόρων ἀκτῶν τῆς Βύρως, ὥς οὗ ἐκδιωχθεῖσα ὑπὸ ἐτέρων ἰσχυροτέρων φυλῶν, κατέφυγεν εἰς τὰς ἀπῆς καὶ τὰς γωνίας μέχρι τῶν περάτων τῶν μεγάλων ἡπείρων. Ἡ φυλὴ δὲ αὕτη ἐξῆλθε καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐν Γερμανίᾳ καὶ ἐν Δανίᾳ καὶ ἐν Σουηδίᾳ καὶ ἐν Ἰαπωνίᾳ, κατὰ τοῦσδε τὰς διαβάσεις αὐτῆς τοὺς ἐν ταῖς χώραις ταύταις ἀνευρισκομένους τάφους, σκεῦη κλπ. Ἐκ τούτων δ' εἶνε οἱ ἐπὶ τῶν ἀποτόμων ἰσπανικῶν ὀρέων σημερινοὶ Βάσκοι, ἐν Σουηδίᾳ οἱ Λάπωνες καὶ Φίννιοι κατὰ μῆκος τῆς ῥωσικῆς ἀκτῆς καὶ ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Παγωμένου Ὠκεανοῦ. Δὲν εἶνε δ' εὐκόλῳ νὰ ὀρίσῃ τις τρόπον τὸ μέγα τοῦτο μέρος τῆς προϊστορικῆς ταύτης οἰκογενείας εἰσχωρήσει μέχρι τῶν ἀξέων ἐκείνων χωρῶν, ἐνθα εἶνε γνωστὸν τὴν σήμερον διὰ τοῦ ὀνόματος τῶν Ἑσκιμῶν. Ὅπως δὴποτε ὅμως πιθανότατα ὑπῆρξαν ἐν ταῦθα ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων καὶ δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ὅντως αὐτόχθονες καὶ τέκνα τῆς γῆς ἢ μάλλον εἰπεῖν τῶν πάγων αὐτῶν καὶ τῶν χιόνων. Ἀλλ' εἴτε αὐτόχθονες εἴτε μὴ, εἶνε κλάδος μεγάλης οἰκογενείας φέροντες τὴν μερίστην τῆς καταγωγῆς τῶν ἀπόδειξιν ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν, ἥτις πλείστην ἔχει συγγένειαν πρὸς τὴν λαπωνικὴν, τὴν βασιλικὴν, τὴν οὐγγρικὴν καὶ τὴν τουρκικὴν.

Ἐκ τούτων ὁ ἀναγνώστης βλέπει εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὅτι οἱ Ἑσκιμῶι οὗτοι οἱ ὑπὸ τῶν χιόνων καὶ τῶν πάγων περιτετειγισμένοι, καὶ καταδικασμένοι εἰς ἐξ ὅλων μηνῶν συνεχτὴ νύκτα κατ' ἔτος, οἱ οὐδενὸς ἄλλου πράγματος ἔχοντες χρεῖαν ἢ τοῦ λίπους τῆς φαλαίνης, καὶ ὃν ἢ ὑπερβίβεται τοσοῦτον ἀθλία εἰς τὸν πεπολιτισμένον ἄνθρωπον, οἱ Ἑσκιμῶι λέγομεν εἶνε οἱ γεννήτορες λαῶν τινῶν ἐκ τῶν μάλιστα υπερηφάνων καὶ ἀλαζόνων. Τουρκικῆς παροιμίας λέγει ὅτι οἱ Οὐγγροι εἶνε κενοδοξότεροι καὶ τοῦ ταῦ, καὶ εἶνε μὲν βέβαιον ὅτι οἱ Οὐγγροι ἀνταποδίδουσι τὰ ἴσα πρὸς τοὺς Τούρκους, ἀλλ' ὅμως τὸ περιεργὸν εἶνε ὅτι οἱ Ἑσκιμῶι καὶ τὰ δύο προμνημονευθέντα παγῶνια εἶνε μᾶλλον καὶ τῆς αὐτῆς φυλῆς, καὶ ἔχουσι τὰ αὐτὰ δικαιώματα νὰ σεμνύνωνται καὶ ἐπαίρωνται

καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τῇ ἐθνικῇ τῶν καταγωγῇ. Ὅρισαντες ἤδη τὴν θέσιν τῶν Ἑσκιμῶν μεταξὺ τῶν φυλῶν τῆς γῆς, ἐξετάσωμεν αὐτοὺς ἐγγύτερον, βοηθούμενοι ὑπὸ τοῦ φωτός ὅπερ διέχυσαν ἐπ' αὐτῶν αἱ ἐρευναι τοῦ ἐκ Δανίας κ. Ἑρρίκου Ρίγκ. Ὁ ἐπιστήμιον οὗτος διέτριψεν ἐν ταῖς σκυθρωπαῖς ταύταις χώραις δεκαεξὶ χειμῶνας, ἐλθὼν μὲν κατ' ἀρχὰς χάριν ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν, καταντήσας δὲ βαθυηδὸν βασιλικὸς ἐπιθεωρητῆς ἢ διοικητῆς τῶν ἐν Γροιλανδίᾳ μεσημβρινῶν δανικῶν καταστημάτων. Κἀλλιστον δὲ παράδειγμα ἐγένετο εἰς πάντας τοὺς διοικοῦντας ὑπῆκουσιν λαὸν Ἰθαγενῆ. Ἐμαθε τὴν γλῶσσαν αὐτῶν κατορθώσας δι' αὐτῆς νὰ λάβῃ πείραν καὶ νὰ ἀγαπήσῃ τὴν ἀπλὴν ἐκείνην φυλὴν μεθ' ἧς συνέζησε· λίαν δὲ ταχέως ἀνεγνώρισεν ὅτι ἐν τῷ Ἑσκιμῶι τῆς Γροιλανδίας ἐνυπῆρχεν ἄλλο τι ἢ ἄνθρωπος μόνον καταδροχολικῶν κρέας φάκης καὶ λίπος φαλαίνης· ἢ ἀξίολογος αὕτη φυλὴ εὐρίθη ἔχουσα γλῶσσαν ἐπαρκῆ καὶ ἐξαίρετον συλλογὴν παραδόσεων καὶ παραμυθίων, ἃτινα συνέλεξε ἐπιμελῶς μετὰ πολλοῦ κόπου κατορθώσας νὰ ὑπερνικήσῃ τὴν φυσικὴν δειλίαν τῶν κατοίκων καὶ τὸν δισταγμὸν ὃν ἔχουσι πάντες οἱ τοιοῦτοι λαοὶ εἰς τὸ νὰ ἀνακοινώσωσιν εἰς ξένους τὰς δημώδεις αὐτῶν ὀρησκευτικὰς δοξασίας. Συνέλεξε δὲ περὶ τὰ πεντακάσια παραμύθια, ὃν ἑκατὸν πεντήκοντα ἐξέδοτο πρὸς τραπεζίαν. Πᾶσαι δὲ αὗται αἱ ἐρευναι αὐτοῦ συνετέλεσαν ἵνα πᾶς περὶ Ἑσκιμῶν λόγος τοῦ ἀκαμάτου δανοῦ ἔχῃ κύρος μέγα.

Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ρίγκ καὶ τοι κατ' ὄνομα εἶνε συλλογὴ παραμυθίων, ἀλλὰ πράγματι ὅμως περιέχει πολὺ πλέον ἢ παραμύθια. Ἐν τῇ μεστῇ πολυμυθείᾳ εἰσαγωγῇ τοῦ βιβλίου ὁ συγγραφεὺς πραγματεύεται ἀλληλοδιαδόχως περὶ τῆς γλώσσης αὐτῶν, τῆς κοινωνικῆς συντάξεως, τῶν νόμων, τῆς ὀρησκείας, τῆς καταγωγῆς αὐτῶν, τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ἐπ' αὐτῶν ἐπιδράσεως τοῦ μετὰ τῶν Βύρωςπαίων συγχρωτισμοῦ. Μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν ἔπονται αἱ παραδόσεις καὶ τὰ παραμύθια.

Τὸ καὶ αὐτὸ ὄνομα τῶν Ἑσκιμῶν εἶνε Ἰν-νουί, ὃ ἐστὶ μεθερμηνεύμενον «λαός», τὸ δὲ Ἑσκιμῶς εἶνε ἐπωνυμία, ἢ ἐπὶ τὸ ἀπλούστερον παράβλημα ἢ παρατσούκλι. Ἀπλὰ δὴ οἱ Ἀβενάκεις φυλὴ ἐκ τῶν ἐρυθροδέρμων τῆς βορείας Ἀμερικῆς, περιφρονοῦντες τρόπον τινὰ τοὺς Ἰν-νουί ὡς τρώγοντας ὠμούς ἰχθῦς, ἐπωνόμασαν αὐτοὺς Ἑσκιμῶς, τοῦτέστιν «ἰχθυοφάγους», ὅπερ ἰσοδυναμεῖ κατ' αὐτοὺς πρὸς τὸ ἄγριος, βάρβαρος. Καὶ ναι μὲν καὶ οἱ Ἀβενάκεις ἦσαν ἄγριοι καὶ βάρβαροι, πελεκίζοντες καὶ καταδροχολίζοντες τοὺς αἰχμαλώτους, ἀλλ' ἦσαν τοῦλάχιστον ἄνθρωποφάγοι, οὐχὶ ὅμως καὶ ἰχθυοφάγοι καὶ μάλιστα ὠμῶν ἰχθύων, πρᾶγμα τὰ μάλιστα κατ' αὐτοὺς ἀποτρόπαιον ! Οἱ πρῶτοι δὲ ἀναγράφ-

φαντες τὸ ὄνομα τῶν βορείων τούτων λαῶν ἀκούσαντες τὸ ἐπικρατήσαν ἐπώνυμον ἀνέγραψαν αὐτὸ ἀντὶ τοῦ ἀληθοῦς ὀνόματος, οὕτω δὲ οἱ Ἰννουί ἐγένοντο εἰς ἡμᾶς γνωστοὶ ὡς Ἑσκιμῶι.

Ὁ κ. Ρίγκ πρὸς εὐκολίαν τῶν ἀναγνωστῶν αὐτοῦ διήρесе τοὺς Ἑσκιμῶς εἰς δύο μεγάλα τμήματα, εἰς Γροιλανδοὺς καὶ εἰς κατ' αὐτὸ Ἑσκιμῶς, καὶ τοὺς μὲν Γροιλανδοὺς εἰς ἀνατολικούς καὶ δυτικούς καὶ εἰς βορείους, τοὺς δ' Ἑσκιμῶς εἰς τοὺς ἐν Ἀθραδεδρίδῃ ζῶντας, εἰς τοὺς ἐν ταῖς μέσαις χώραις οἰκοῦντας, οὗς κυρίως γινώσκουσιν οἱ φαλαινοθῆραι καὶ οἱ ἐρευνηταὶ τῶν ἀρκτικῶν χωρῶν, εἰς τοὺς δυτικούς, καὶ εἰς τοὺς ἀσιατικούς, οἵτινες εἶνε ἀμιγέστεροι καὶ καθαρώτεροι τῶν ἐπὶ τῆς ἀμερικανικῆς ἀκτῆς.

Οἱ ἄνθρωποι, μάλιστα δὲ οἱ ἄνθρωποι οἱ ἀναμνησκόμενοι, εἶνε λίαν ἀπαιτητικοὶ κατὰ τὸν δέκατον ἑννατον αἰῶνα κατ' ὃν ζῶμεν. Γνωστὸν δὲ εἶνε τὸ ἄσπελως λεγόμενον ὅτι καλλίτερον γράφει τις περὶ πράγματος ὅπερ ὀλίγον γινώσκει καὶ ὀλιγώτερον ἐννοεῖ. Ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν περὶ τοῦ δανοῦ συγγραφέως, ὅστις τοῦναντίον γράφει κάλλιστα περὶ πράγματος ὅπερ καὶ γινώσκει κάλλιστα, κατορθώσας νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς πᾶσας τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐπιστήμης, σπουδᾶς κατὰ βάθος ἐν τῶν κυριωτάτων τμημάτων τῆς φυλῆς ταύτης, τοὺς Γροιλανδοὺς μεθ' ὧν καὶ συνέζησε πλείστον χρόνον. Κατ' αὐτὸν λοιπόν οἱ Γροιλανδοὶ ἐκπροσωποῦσι τοὺς Ἑσκιμῶς ἐν γένει, ὅποιοι δύνανται τις νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἦσαν ὅτε οἱ Εὐρωπαῖοι ἦλθον κατὰ πρῶτον πρὸς αὐτοὺς ἀρχομένου τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Ἐπειδὴ δὲ ἡ δανικὴ κυβέρνησις φέρεται πρὸς αὐτοὺς πατρικώτατα οὐδόλως ἐνοχλοῦσα αὐτοὺς, εἶνε πιθανόν ὅτι οἱ σημερινοὶ Γροιλανδοὶ Ἑσκιμῶι ὀλίγον διαφέρουσι τῶν πρὸ αἰῶνος προγόνων τῶν πλὴν τοῦ ὅτι εἶνε σήμερον χριστιανοί. Καὶ εἶνε μὲν, ὡς εἴπομεν, ὑπῆκοι δανοί, ἀλλὰ δὲν ἐξεδανίσθησαν πλὴν τινῶν ἐξαιρέσεων ἀσημάντων. Οὐδόλως μετέβαλον τὰς ἔξεις αὐτῶν, τρώγουσιν ἐτι φάκας καὶ φαλαίνας ὡς καὶ οἱ πανάρχαιοι προπάτορες αὐτῶν. Ἀγαπῶσι τὴν φάκην πολὺ πλέον ἢ ὅσον ὁ Κινέζος τὸ δρύϊον καὶ τὸν ἰνδοκάλαμον καὶ ὁ Ἰρλανδὸς τὰ γεώμηλα· προτιμῶσι δὲ αὐτὸ οὐ μόνον διότι τὸ νομίζουσιν ἐξαίρετον τροφὴν, ἀλλὰ καὶ διότι εἶνε τὰ μάλιστα κατάλληλον εἰς τὴν ὑγίειάν των.

Πλὴν δὲ τούτου ἡ φάκη εἶνε τὸ πᾶν διὰ τοῦ κρέατος αὐτῆς τρέφει τὸν Ἑσκιμῶν, διὰ τοῦ δέρματος ἐνδύει οὐ μόνον αὐτὸν τε καὶ τὴν οἰκογένειάν του ὅλην, ἀλλὰ καὶ τὰ πλοῖάριά του μεγάλα καὶ μικρά, διὰ δὲ τοῦ λίπους συντηρεῖ τὴν λυχίαν αὐτοῦ. Συντόμως δ' εἰπεῖν ἔνευ τῆς φάκης, ἥτις εἶνε τοσοῦτον πολυπληθὴς ἐν ταῖς

ἀρκτικαῖς ταύταις χώραις, ὁ Ἑσκιμῶς οὐδὲ ἔνα καὶ μῆνα θὰ ἠδύνατο νὰ ζήσῃ.

Αἱ κατοικίαι τῶν Ἑσκιμῶν εἶνε δύο εἰδῶν, τὸ μὲν θέρος σκηναί, τὸν δὲ χειμῶνα καλύβαι. Καὶ αἱ μὲν σκηναὶ αἱ αὐταὶ περίπου παρ' ἀπῆσαις ταῖς φυλαῖς, εἶνε προσδεδεμένοι ἐπὶ πασσάλων καὶ κακαλυμμένοι διὰ διπλοῦ στρώματος δερμάτων φάκης καὶ ὑψηλότεραι μὲν κατὰ τὴν εἴσοδον, χαμαλωτέραι δὲ κατὰ τὸ ὀπισθεν μέρος. Αἱ δὲ καλύβαι διαφέρουσι, διότι εἶνε ἐκτισμέναι εἴτε διὰ λίθων εἴτε διὰ πλίνθων. Μόνον δὲ οἱ κατὰ τὰς μεσαίας χώρας οἰκοῦντες Ἑσκιμῶι κατασκευάζουσι καλύβας ἐκ τεμαχίων πάγου, οἱ δὲ δυτικοὶ κατασκευάζουσιν αὐτὰς διὰ σανίδων. Εἶνε δὲ πᾶσαι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου, εἰσοδὸν ἔχουσαι μακρὸν διάδρομον χαμαλὸν μὲν ἐν τῷ μέσῳ ὑψοῦμενον δὲ βαθυηδὸν κατὰ τὰ ἄκρα. Ἡ κατ' αὐτὸ οἰκία σύγκειται ἐξ ἐνὸς καὶ μόνουωματίου ἐν ᾧ πλείονες ἐνίοτε οἰκογένηται συνοικοῦσι κοιμώμεναι ἐπὶ εὐρυτάτου σανιδώματος, ὅπερ ἐν Γροιλανδίᾳ τοῦλάχιστον κίττι καταντικρὺ τῆς εἰσόδου. Ἐθος ὑπάρχει ἐν Γροιλανδίᾳ νὰ ἐκδύωνται τὰ ἐξωτερικὰ φορέματά των εἰσερχόμενοι εἰς τινὰ οἰκίαν· ἀλλὰ μετὰ λύπης προσθέτομεν ὅτι τὰ ἐξωτερικὰ ταῦτα φορέματα δὲν ἐπιβάλλουσιν ἀναγκαίως τὴν χρῆσιν καὶ ἐσωτερικῶν ἐνδυμάτων, διότι οἱ Ἑσκιμῶι κατ' οἶκον ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες εἶνε γυμνοὶ μέχρι τῆς ὀσφύος, φοροῦντες μόνον περισκελίδας καὶ ὑποδήματα.

Ὁ κ. Ρίγκ περιγράφων τὴν κατοικίαν «πλουσιωτάτης τινὸς οἰκογενείας» παριστᾷ αὐτὴν ἔχουσαν ὠρολόγιον ἐπὶ τοῦ τοίχου καὶ παρ' αὐτῇ κρεμάμενον τετράχορδον. Οἱ τοῖχοι κοσμοῦνται δι' εἰκόνων ὀρησκευτικῶν, φαίνονται δὲ ποικίλα σκεῦη πῆλινα καὶ τὸ σπανιώτατον ἐν οἰκίᾳ Ἑσκιμῶν σκεῦος ἢ θερμάστρα. Κατὰ τὰ ἄλλα δὲ ἡ οἰκία εἶνε ὡς καὶ ἡ τοῦ πνευμάτου τῶν Ἑσκιμῶν. Ἐπὶ τοῦ σανιδώματος κάθηται ὁ οἰκοδεσπότης καπνίζων ἐν ἀνέπῃ, παρ' αὐτῷ δὲ κάθηται ἡ οἰκοδέσποινα ὠπεύουσα παιδίον καὶ παρ' αὐτῇ δύο νεάνιδες ἢ μὲν ῥάπτουσα φόρεμα, ἢ δὲ ἐπισκευάζουσα ὑπόδημα ἐκ δέρματος φάκης· τρίτη δὲ τις ὀκλάζουσα παρασκευάζει τὸ τέιον. Ἐπὶ δὲ τοῦ ἐδάφους κείνται σωρηδὸν πτηνὰ ἄγρια καὶ ὑπὸ τὸ σανίδωμα φαίνεται ἀγρίων πῆλινον περιέχον ὅσα φάκης. Προσέτατε εἰς ταῦτα δύο ὅπλα, διάφορα ἐνδύματα ἢ πλωμένα ἐπὶ σχοινίων καὶ ἰδοὺ ἔχετε τὸ σύνολον τῆς πλουσιωτάτης κατοικίας.

Ὡς ἀλιεὺς δὲ καὶ θηρευτῆς ἐκ τῆς θαλάσσης τὰ πάντα σχεδὸν πορίζομενος, ἐλαχίστην ἰδέαν περὶ ἐμπορίου καὶ ἰδιοκτησίας ἔχει ὁ Ἑσκιμῶς. Καὶ τὸ μὲν ἐμπόριον αὐτοῦ περιορίζεται εἰς ἀπλὴν ἀνταλλαγὴν, ἢ δὲ ἰδιοκτησία εἶνε κοινὴ μᾶλλον ἢ ἰδιωτικὴ. Ἐξαιρουμένων μαγερικῶν τινῶν σκευῶν, ὅπλων καὶ μικρᾶς τινος προμη-

θείας τροφίμων, δλίγιστοι Ἐσκιμῶι ἔχουσι τι πλεόντερον τῶν ἐνδυμάτων καὶ τῶν καμάκων αὐτῶν. Πάντα δὲ τὰ ἄλλα εἶνε τῆς κοινότητος, ἣν ἀποτελοῦσι συναθροίζόμενοι πλείονες οἰκογένειαι ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ κατοικίᾳ οἰκοῦσαι χάριν ἀμοιβαίας συνδρομῆς καὶ προστασίας.

Φυσικὰ δὲ ἡ «πλουσιωτάτη οἰκογένεια» ἦν ἐξεικονίσασμεν ἄνωτέρω εἶνε, οὕτως εἰπεῖν, ἐκ τῶν οἰκογενειῶν αἵτινες ζῶσιν οὐχὶ ἐν κοινότητι ἀλλὰ μόναι. Ἀλλὰ τοῦτο εἶνε ἐξαιρέσις καὶ νεωτερισμός. Ἐν τοῖς παλαιότεροις μακαρίοις χρόνοις ἔαν τὰ γλίσχρα μέσα ἐπέτρεπον εἰς τὸν Ἐσκιμῶν νὰ ἔχη κατ' ἐξαιρέσιν δύο γυναῖκας, κατεῖχεν οὗτος μίαν δὴν οἰκίαν. Ἀλλὰ βαθυηδὸν τῆς οἰκογενείας ταύτης πολλαπλασιαζομένης διὰ γάμων, ἐγίνοντο δεκτοὶ ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην καὶ ἕτεροι «σύνοικοι» καὶ μετ' οὐ πολὺ τρεῖς ἢ καὶ πλείονες οἰκογένειαι συγκαταίχον, ἔχουσαι ἐκάστη ἰδίαν θέσιν ἐν τῷ μόνῳ δωματίῳ τῆς οἰκίας, ἀνάπτουσαι ἐκάστη ἰδίαν λύχνον, ἀλλὰ πᾶσαι συνερχόμεναι πρὸς κοινὴν ἀφελειαν. Ὡς φυσικὴ δὲ συνέπεια συνάβαινε πολλάκις νὰ ἐκχειλίζη, οὕτως εἰπεῖν, ἡ κατοικία αὕτη, καὶ ἐκ τοῦ περισσεύματος αὐτῆς νὰ σχηματίζωνται νέοι πυρῆνες οἰκογενειῶν ἐν οἰκίαις κτιζομέναις παρὰ τῇ πρώτῃ οἰκίᾳ, ὥστε μετ' ὀλίγον χρόνον ἀπετελεῖτο χωρίδιον, οὗ ἀπασαὶ αἱ οἰκογένειαι ἦσαν συνδεδεμέναι διὰ κοινῶν τινῶν δεσμῶν.

Σημειώσεως δ' ἄξιον εἶνε τὸ ἑξῆς. Μέλη τινὰ τῆς ὁμοσπονδίας ταύτης δυνατὸν νὰ τιμῶνται διὰ τὴν προσωπικὴν αὐτῶν ἀξίαν καὶ τὰς λοιπὰς ἀρετάς· ἀλλ' ὅμως οὐδεὶς οὐδέποτε διανοήθη νὰ θεωρήσῃ τινὰ τῶν ἐξελχόντων τούτων μελῶν ὡς ἀρχηγὸν ἢ προϊστάμενον· οὐδὲν ἄλλο σέβας ἀπενέμετο εἰς αὐτὸν ἢ τὸ ἀνῆκον εἰς τὸν πατέρα ἢ τὸν πάππον, ὡς οἰκογενειάρχην. Λοιπὸν οἱ Ἐσκιμῶι εἶτε ἐν ἰδίᾳ κατοικίᾳ οἰκοῦντες εἶτε ἀνήκοντες εἰς τὴν αὐτὴν συνοικίαν, εἰς οὐδένα τῶν συνοίκων αὐτῶν ὑπακούουσιν οὐδὲ ὑποτάσσονται. Ἐκ τῶν παραμυθίων τινῶν δὲ μανθάνομεν πῶς θεωροῦσιν οἱ Ἐσκιμῶι τὸν θελόντα νὰ φανῇ ἀνώτερος τῶν ἄλλων· ἄρπαγα καὶ σφετεριστὴν τὸν ὀνομάζουσιν οἱ συμπολιταὶ του, ἀναγκάζοντες αὐτὸν νὰ ταπεινωθῇ καὶ νὰ ταχθῇ εἰς τὴν αὐτὴν ὡς καὶ οἱ ἄλλοι σειράν. Ἐάν δὲ ξένος τις ἐπεθύμει νὰ συγκατοικήσῃ καὶ νὰ γείνη μέλος τινὸς τῶν συνοικίων αὐτῶν, ἔπρεπε πρῶτον νὰ συναινέσῃ ὅλη ἡ κοινότης.

Ἰδωμεν νῦν τοὺς περὶ ἰδιοκτησίας νόμους τῶν Ἐσκιμῶν. Ἐκ πάσης φανερομένης φώκης διανέμονται μετὰ τῶν συνοίκων μέρη τινὰ αὐτῆς καὶ λίπος· ὥστε καὶ ὁ πτωχότατος οὐδέποτε στερεῖται οὔτε κρέατος πρὸς τροφήν, οὔτε λίπους πρὸς φωτισμόν, ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ ὑπάρχῃ ἑλλειψὶς τῆς συνήθους ἀφθόγγου θήρας. Ἀλλὰ πάλιν οὐδεὶς Ἐσκιμῶς ἠδύνατο νὰ ζῇ

ἀργὸς μόνον ἔργον ἔχων νὰ κοκκαλίζῃ τὴν φώκην, ἣν ἄλλοι πτόχνησαν νὰ συλλέξωσι. Πέραν ἐκείνης συνοικίας ἠδύνατο ὁ βουλούμενος νὰ στήσῃ τὴν καλύβην του καὶ νὰ ἐργάζεται πρὸς ἴδιον ὄφελος. Ἐάν τις κατῳροῦ νὰ συλλέξῃ κορμὸν δένδρου παρασυρόμενον ὑπὸ τῶν ὑδάτων καὶ ἀνασύρῃ αὐτὸν ἔξω, ὁ κορμὸς οὗτος ἐθεωρεῖτο κτήμα του. Ἐάν φώκη τραυματισθεῖσα διέφευγε συμπαρασύρουσα καὶ τὸν κάμακα, ἀνῆκεν εἰς τὸν κτήτορα τοῦ κάμακος ἐφ' ὅσον ἔμενε ἐπ' αὐτοῦ προσδεδεμένη ἢ κῦστις ἢ μὴ ἀφίνουσα αὐτὸν νὰ καταδυθῇ. Ἐάν δύο τινὲς ἐτραυματίζον ταυτοχρόνως φώκην ἢ πτηνόν, τὸ θήραμα ἦτο κοινὸν καὶ διενέμετο αὐτὸ οἱ τραυματίσαντες. Ἀλλ' αἱ φάλαιναι ὅμως καὶ τὰ τοιαῦτα μεγάλα ζῶα ὅσον οἱ ἀλιεῖς φαντες καὶ αἱ ἄρκτοι, ὅπως δῆποτε καὶ ἂν εἶχον συλληφθῇ ἐθεωροῦντο κτήμα οὐχὶ τῶν συλλαβόντων, ἀλλὰ τῆς κοινότητος ὅλης, διὰ τὸν λόγον ὅτι ἕνεκα τοῦ μεγέθους αὐτῶν καὶ τῆς ἰσχύος ἀπηρεῖτο πρὸς σύλληψιν αὐτῶν ὅλης ἀπὸ κοινῆς τῆς κοινότητος ἢ προσπάθεια καὶ ἡ δύναμις. Ἐάν δὲ τινες ἐπανήρχοντο οἰκάδε ἀνευ φώκης ἢ ἄλλης τινὸς τροφῆς, οἱ σύνοικοι αὐτῶν ἔαν ἦσαν εὐτυχέστεροι ἐν τῇ θήρᾳ, προσεκάλουν αὐτοὺς καὶ τὴν οἰκογένειάν των νὰ μετάρχωσι τοῦ φαγητοῦ των.

Τὸ δικαίωμα δὲ τοῦ νὰ μετέχωσι πάντες τῶν κοινῶν ἀγαθῶν ἐκφαίνεται ἐν τῇ διατάξει ταύτῃ, καὶ ὅτι ὁ δανεισθεὶς ἐργαλεῖόν τι ἢ ὄπλον καὶ ἀπολέσας ἢ ὅπως δῆποτε βλάβας αὐτὸ δὲν εἶνε ὑπόχρεως νὰ ἀποζημιώσῃ τὸν δανείσαντα. Ἡ δὲ παράξενος ὄντως αὕτη ἀρχὴ ἐθεμελιότα ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ὅτι ὁ δανείων δὲν δανείζει τὸ χρήσιμον, ἀλλὰ τὸ περιττεῖον, καὶ δὲν δύναται τις νὰ ἔχη τὸ αὐτὸ δικαίωμα κυριότητος ἐπὶ πράγματος περιττεύοντος καὶ πράγματος χρησίου καὶ ἀπολύτως ἀναγκαίου. Ἦν τῆς διατάξεως δὲ ταύτης δύναται τις νὰ συμπεράνῃ ὅτι ὁ κεκτημένος πλείονα ὠρισμένης τινὸς ποσότητος ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του μετὰ φθονεροῦ ὀφθαλμοῦ, οὔτινες οὐδόλως ἐδίσταζον νὰ δανείζωνται παρ' αὐτοῦ διάφορα πράγματα ἐξεπιτήδες ἢ αὐτὰ καταστρέφουσιν. Οὐδεὶς βεβαίως ἠδύνατο νὰ ἀφαιρέσῃ τὰ ὄπλα ἢ τὰ ἐνδύματά τινος, ἀλλ' ὅμως ἔαν οὗτος εἶχε πλείονα ὠρισμένης τινός, ὡς εἶπομεν, ποσότητος, τὰ πλείονα ταῦτα ἐγίνοντο κτήμα τῆς κοινότητος, εἰς ἣν ἀναντιρρήτως ἦσαν χρησιμώτερα ἢ εἰς αὐτὸν τὸν κτήτορα. Ὁ ἀρχαῖος δ' οὗτος τρόπος τοῦ ἐννοεῖν τὴν κυριότητα ἦγεν εἰς φυσικώτατον ἀποτέλεσμα, τουτέστι σπανιώτατα ἐπολλαπλασιάζοντο καὶ ὑπερβολὴν τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ ὄπλα, ἀφ' οὗ καὶ περὶ τῶν πλοικίων ἐφημερόζετο τὸ αὐτό, ἦτοι ἔαν τις εἶχε τρία πλοικία, ὥφειλε νὰ κρατήσῃ τὰ δύο εἰς χρῆσίν του, τὸ δὲ τρίτον νὰ το δανείσῃ εἰς τινὰ τῶν συγ-

γενῶν ἢ τῶν συνοίκων του. Κατὰ τὰς ἀρχὰς δὲ ταύτας τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας πᾶν τὸ μὴ ἀμέσως χρησιμεῖον ἐθεωρεῖτο ὡς ἀδέσποτον, καὶ τοῦτου ἕνεκα ἠδύνατο νὰ καταληφθῇ ὑπὸ τῆς κοινότητος πρὸς ὄφελος αὐτῆς.

Ἀλλὰ τὰ δικαίωματα ταῦτα συνδεύοντο ὑπὸ τινῶν ὑποχρεώσεων εἰς αἷς ὑπέκειντο τὰ μέλη τῆς κοινότητος. Κατὰ τινὰ νόμον ὁ δυνάμενος νὰ ἐργάζεται ὥφειλε νὰ θηρεύῃ φώκας καὶ φαλαίνας ἐφ' ὅσον τὸ συνεχῶς ἡ ἡλικία του ἢ ἔως ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἡλικιωθεὶς ἠδύνατο νὰ τον διαδεχθῇ. Ὁ παραβαλὼν τὸν νόμον τούτον, ὅστις ἦτο ἀκριβῶς τὸ μόνον θεμέλιον τῆς κοινότητος, ἐξετίθετο εἰς τὰς μορφὰς καὶ τοὺς ὁνειδισμοὺς οὐ μόνον τῶν συνοίκων αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀπαξιάωντων ἐμοῦ τῶν κατοίκων. Ἐάν δὲ μὴ ἐφρόντιζεν ἐν καιρῷ νὰ ἀναθρέψῃ τὰ τέκνα του συνεπιβίον αὐτὰ εἰς τῆς θηλαστικῆς τὰς ἀσκήσεις, ἐδακτυλοδεικτεῖτο ὡς ἀνθρώπος αἰεὶ οὐδὲν ἀξίος καὶ ἀτιμίαν προσάπτων εἰς τὴν κοινότητα.

Πρὸς τιμὴν δὲ τῶν Ἐσκιμῶν ὁ κ. Ρίγκ ἀναφέρει ὅτι καίτοι ζῶσιν ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ τοσαῦται οἰκογένειαι, πυκνότερον ἢ ὅσον ἐν τισι τῶν συνοικίων τοῦ Λονδίνου καὶ τῶν Παρισίων, ἀλλ' ὅμως ἀδείποτε ζῶσιν ἐν ἄρᾳ συμπολῇ καὶ φιλίᾳ, οὐδέποτε ἐρίζοντες ἢ ὑβρίζοντες, ὡς συμβαίνει ἐν ταῖς πτωχαῖς συνοικίαις τῆς ἀγγλικῆς πρωτευούσης τακτικῶς κατὰ πᾶν σάββατον ἐσπέρας. Καὶ ἀληθῶς εἰπεῖν ἡ γλῶσσα τῶν Ἐσκιμῶν δὲν ἔχει λέξεις ἐκφραζούσας τὰς ὀχληρὰς ταύτας ἐριδας. Ἀλλὰ πῶς λοιπόν, θὰ ἐρωτήσῃ τις, ἐκδηλοῦσι τὴν δυσἀρεσκίαν αὐτῶν προσβαλλόμενοι; Αἰὰ τῆς σιωπῆς, ἀποκρίνεται ὁ κ. Ρίγκ. «Ὅτι καὶ ἂν εἴπῃς ὑβριστικὸν εἰς τὸν Ἐσκιμῶν, οὗτος οὐδέποτε ἀποκρίνεται. Κατὰ τοῦτο βεβαίως εἶνε πολὺ ἀνώτεροι ἡμῶν. Ἐκ πεύρας δὲ γινώσκει πῶς τις ὅτι οὐδὲν ἐριδιζοῖ τὸν ὀργισμένον εἴτε ἄνδρα εἴτε γυναῖκα, τοσοῦτον, ὅσον ἡ εἰς τὰς ὑβρεῖς αὐτοῦ ἀντιτασσομένη σιγὴ ἡμῶν. Ἀλλὰ τοῦτο ἴσα ἴσα ὑπερπαρ' ἡμῶν χρησιμεύει ὡς ἔλαιον βιπτόμενον ἐπὶ πυρᾶς, παρὰ τοῖς Ἐσκιμῶσι τοῦναντίον ἐπανάγει τὸν ὀργισμένον εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον, καὶ καταπραίνει τὴν ὀργὴν αὐτοῦ.

Ἀποτέλεσμα δὲ πάντων τούτων εἶνε ὅτι παρὰ τοῖς Ἐσκιμῶσι δὲν γίνονται δίκαι. Δὲν ἐνθυμούμεθα τίς εἰπέ ποτε ὅτι ἡ περὶ παραδείσου ἔννοια αὐτοῦ ἦτο κοινωνία οὐδὲν ἔχουσα δικαστήριον. Αἶ, λοιπὸν ὁ παράδοξος οὗτος ἄνθρωπος δύναται κάλλιστα νὰ παραλάβῃ τὸν ὁδοιπορικόν του σάκκον καὶ ἐλθὼν κατ' εὐθείαν εἰς Γροιλανδίαν νὰ συγκατοικήσῃ μετὰ τινος τῶν εὐδαίμων τῆς χώρας ταύτης οἰκογενειῶν. Αἰ, ὅτι τῷ ὄντι δὲν ὑπάρχουσι δικαστήρια· ἀλλ' ἐνίοτε μόνον οἱ ἱερεῖς συμβιβάζουσι τὰ πράγματα ἐν ἐξαιρετικαῖς περιστάσεσιν. Ὅθεν ὁ ἐνοχλῶν

τοὺς γείτονας αὐτοῦ καὶ ἐπιμένων εἰς τοῦτο, ἐφέλκεται κατ' αὐτοῦ τὴν δυσμένειαν τῆς κοινότητος ὅλης. Κατὰ τινὰς δ' ἐποχὰς τοῦ ἔτους τελομένων πανηγύρεων καὶ ἀγώνων οὐχὶ βεβαίως ὁμοίων, ἀλλ' ὅπως δῆποτε ἀντιστοιχοῦντων πρὸς τοὺς μεγάλους τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἀγῶνας, ὑπεβάλλετο ἐνώπιον παντὸς τοῦ συνηγμένου λαοῦ ἡ κατὰ τοῦ ἐνόχου κατηγορία τῆς κοινότητος διὰ στιχηρὰς τινος ἐκθέσεως, εἰς ἣν ὥφειλεν ὁ κατηγορούμενος νὰ ποικιρίθῃ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Ἡ δὲ ἀγόρευσις καὶ τῆς κοινότητος καὶ τοῦ κατηγορουμένου ἐγίνετο ἐν τυμπάνῳ καὶ χορῷ, προστιθεμένου ἐνίοτε καὶ συνηγόρου ὅστις καὶ αὐτὸς ἐφάλλεν, ἐτυμπάνιζε καὶ ἐχόρευε. Μετὰ τὸ τέλος δὲ τῶν ἐκατέρωθεν ἀγορεύσεων ἡ δὴ συνάλευσις ἀπεφαινετο καὶ εἴτε κατεδίκαζε τὸν κατηγορούμενον εἴτε ἀπέλυεν αὐτόν, ἡ ἀπόφασις αὐτῆς αὕτη ἦτο ἀνεκκλητος καὶ σεβάσθη.

Ἀλλ' ἐνίοτε ὅμως ἐγίνοντο καὶ μεγάλα ἐγκλήματα. Ἡ τῶν Ἐσκιμῶν φυλὴ ἐπίστευε καὶ πιστεύει εἰς τὴν μαγείαν, ἥς τοὺς ἐργάτας τιμωρεῖ αὐστηρῶς, οὐ μόνον διότι, κατὰ τὸν φιλόσοφον Ὀμπέσιον, καὶ τοι οὐδὲν κακὸν πράττουσιν εἶνε ὅμως τιμωρητέαι, διὰ τὸν λόγον ὅτι πιστεύουσιν ὅτι δύνανται νὰ πράξωσι τὸ κακόν, ἀλλὰ καὶ διότι ὁ νομίζων ἑαυτὸν μαγευμένον, εἰς τὸ κακὸν πάντοτε εἶνε ἐπιρρεπὴς καὶ αἱ ὑποθέσεις του ἀφανίζονται, ὡς ἔαν ἀληθῶς εἶχε μαγευθῇ. Οἱ ἡμέτεροι νόμοι σὺν τῇ προοδίῳ τοῦ χρόνου, οὐδεμίαν δίδουσιν εἰς τὴν μαγείαν πίστιν, ἥτις ὅμως, καὶ τοι ὑπὸ τῶν φώτων τῆς ἐπιστήμης διωκομένη, εἶνε βαθύτατα ἐρριζωμένη ἐν τῇ συνειδήσει τῶν χωρικῶν· τοῦτου δ' ἕνεκα οἱ ὑπὸ τοιούτων ἀγυρτῶν ἐξαπατηθέντες πολὺ ὀλίγον προκαλοῦσι τὴν συμπόθειαν τῶν δικαστῶν καὶ τῶν ἐνόρκων. Ἀλλ' ἐν τῇ ἀπλῇ Γροιλανδίᾳ τὸ πρᾶγμα ἔχει ἄλλως. Ἐκεῖ καὶ οἱ μάγοι πιστεύουσιν ὅτι δύνανται νὰ μαγεύσωσι καὶ οἱ μαγευθέντες πιστεύουσιν εἰς τὴν μαγείαν· διὰ τοῦτο δὲ καὶ οἱ μάγοι τιμωροῦνται ὑπὸ τῶν ἱερέων, ἀναγομένου τοῦ ἐγκλήματος τοῦτου εἰς τὸν ἐθνικὸν καὶ θρησκευτικὸν νόμον μᾶλλον ἢ εἰς τὸ κοινὸν δίκαιον. Καὶ κατὰ μὲν τοὺς χρόνους τῆς εἰδωλολατρίας, οἱ μάγοι ἐφρονέοντο ὑπὸ τῶν ἱερέων, ἀλλὰ νῦν ὑπὸ τὴν χριστιανικὴν θανικὴν κυβέρνησιν δὲν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν τί γίνονται. Ἐν ὁμοίᾳ περιστάσει, κατὰ τοὺς παλαιούς χρόνους ἔαν φιλόδοξος τις ἐπεχείρει ναυξήσῃ εἴτε τὴν περιουσίαν του εἴτε τὴν δύναμίν του, καὶ ἡ κοινότης ἔκρινεν ὅτι ἡ δύνατο ἐκ τούτου νὰ προέλθῃ κακόν τι, ὁ φιλόδοξος οὗτος παραχρῆμα ἐφρονέετο ἐπισήμως, ἐν ᾧ αἱ συνήθεις περιστάσεις τῆς ἀνθρωποκρατίας ἀνετίθεντο εἰς τὸν ἰδιωτικὸν νόμον, τουτέστιν εἰς τὴν ἐκδίκησιν τοῦ αἵματος, ἥτις ἐθεωρεῖτο ὡς ἀπαραίτητον καθήκον τοῦ προσεχέστατου ἀρ-

ρενος συγγενούς του θύματος. Εκπληρώσας δὲ οὗτος τὸ καθήκον τοῦτο ἤτο ὑπόχρεως νὰ προσέλθῃ καὶ καταγγεῖλῃ αὐτὸς ἐαυτὸν εἰς τοὺς συγγενεῖς τοῦ ἀνθρώπου ἐφ' οὗ ἐξετέλεσε τὴν ἰσρὰν ταύτην ὑποχρέωσιν.

Θρησκείαν οἱ Ἑσκιμῶι πρὶν ἢ γελῶσαι χριστιανοὶ ἐλαχίστην ἢ σχεδὸν οὐδεμίαν εἶχον. Ἀλλὰ τὸ ἐλάχιστον τοῦτο ἐπὶ ἄρκει εἰς τὸν ἀπλοῦστον φιλελεύθερον, ὅσον τις τῶν φοιτητῶν τοῦ Ὁξωνείου πανεπιστημίου ὅστις ἐν ταῖς ἐξετάσεσιν αὐτοῦ ἐρωτηθεὶς νὰ εἴπῃ μαρτυρίαν τινὰ περὶ τοῦ ὅτι εἰς ὁ Θεός, ἀπήγγειλε τὸ ἐκ τοῦ Κορανίου γνωστὸν ῥητόν «Εἰς ὁ Θεός καὶ προφήτης αὐτοῦ ὁ Μωάμεθ». Ἐπίστευον δὲ ὅτι ὁ ἀνθρώπος ἔχει ψυχὴν ἀθάνατον μὲν ἀλλὰ μεταβάλλουσαν εἰς τὰ ζῶα, καὶ ὅτι πᾶς ὁ ὁρατὸς κόσμος κυβερνᾶται ὑπὸ ὑπερφυσικῶν τινῶν ὄντων. Ἀλλ' ἡ δοξασία αὕτη ἤτο ἀπλῶς μεταβατική καὶ κατέληξεν εἰς τὴν εἰς ἐν ὑπέρτατον ὄν πιστίν. Τὸ ὄν τοῦτο ὠνόμαζον οἱ Ἑσκιμῶι Ἰορνασούκον, τούτῃσι Ἰπέρτατον Ἀντιλήπορα, καὶ ἀπεκαλύπτετο εἰς μόνους τοὺς ἀγκυλῶν, τοὺς σοφοὺς, ὅποιοι ἦσαν οἱ ἱερεῖς. Ἡ θεὰ τῆς Ἀφρονίας ἥτις ἐν τισὶ περιστάσεσι μεταβάλλεται εἰς θεὰν τῆς Πελίνης, κἀνοῦται πρὸ τῆς οἰκίας αὐτῆς ἔχουσα ἐν χειρὶ λύχνον ἀνυμνόν. Καθ' ὅσον δὲ τὸ ἔλαιον τοῦ λύχνου ἐκχειρίζον στάζει, ἐκ τῶν μικρῶν σταγόνων γεννῶνται τὰ ζῶα τὰ εἰς τροφήν τοῦ ἀνθρώπου χρήσιμα· γίνεται δὲ τοῦτο ἐσάκις ἢ θεὰ εἴνε εὐθυμος. Τούναντιον δὲ ἦσαν ἀθυμῶν, ἀνατρέπεται τὸν λύχνον καὶ ἀφαιρεῖ τὸ ἔλαιον καὶ τότε καταλαμβάνει τοὺς ἀνθρώπους πείνα. Ὡς φαίνεται δὲ οὐδεμίαν ἐπ' αὐτῆς ἐξουσίαν ἔχει ὁ Τορνασούκος. Ἀλλὰ φανερόν εἶνε ὅτι καὶ ἐὰν ἔχῃ, δὲν ποιεῖται ὅμως πάντοτε χρῆσιν αὐτῆς, διότι πᾶς Ἑσκιμῶς γινώσκει ὅτι ὑπάρχουσιν ὄροι τοῦ ἔτους καθ' ὃς αἱ φῶκαι σπανίζουσιν καὶ τοῦτου ἕνεκα ἐπέρχεται πείνα.

Η ΠΑΡ' ΗΜΙΝ ΚΟΣΜΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑ

Τίς ἐν τῇ κλίνῃ, εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἀνοίγων πάλιν τὰ βλέφαρα, ἢ τίς κατακείμενος πρὸς ἀνάπαυσιν ἀπλῶς ἢ ἀπόλαυσιν ὑπνίου· τίς, ἐν λόγῳ, φεύγων ἢ ἀπεκδεχόμενος ὑπὸ στέγῃ τὴν νήδυμον ταύτην ἀνάπαυσιν, δὲν περιεργάσθῃ ἐπὶ τινὰς στιγμὰς καὶ τὰς ἐλαχίστας τῆς ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του ὀροφῆς ῥωγμὰς ἢ τρύμας, τὰς κηλίδας, τὸν ἰστὸν ἀραχνιδίου τινός, ἢ τὰς οἰσποδῆποτε κοσμηματογραφίας, ἐὰν τοιαῦται ὑπάρχουσιν; Ἐξυπνοῦμεν, καὶ πρῶτον ἀντικείμενον τῶν ὀμμάτων ἀνανηφόντων παρίσταται ἡ ὀροφή· νυστάζομεν, καὶ εἰς τὴν ὀροφὴν ἀτενίζομεν, ὥς οὐ ἐπιπροσθήσῃ ἡ πτέρυξ τοῦ ὑπνίου· ἀσθενοῦμεν, καὶ ὅλας ὥρας μακρὰς πρὸς τὴν ὀροφὴν ἀναπύρομεν στεναίνοντες τὴν φλογμονὴν τοῦ πυ-

ρετοῦ, τὰς ἀγωνίας τῆς στενοχωρίας, τὰς οἰμωγὰς τῶν ἀλγηδόνων, καὶ αὐτὰ τὰ τῶν ἀναστροφῶν τῆς ἀναρρώσεως ἡδιστα ἐκφωνήματα ἀποδίδομεν, τέλους τὴν ἐσχάτην ἀναπνοὴν, καὶ εἰς τὴν ὀροφὴν προσηλωμένοι τὸ ἡμαυροῦμενον ὄμμα ὡς ἐν ἀγγελῶς τοῦ θανάτου ἐκεῖ ἤρχετο καὶ ἐνεφανίζετο, καὶ οὕτω πῶς ἀγγελοφοροῦμεν, κατὰ τὸ ποιητικὸν ὄντως ῥῆμα τοῦ καθ' ἡμᾶς λαοῦ. Οἱ συγγενεῖς προσαυδῶσι τότε μετὰ φωνῆς ἐκτενοῦς. Μάταιον! ἡ ὀροφή προσιμαίνεται καὶ τῶν παμφιλτάτων αὐτῶν ὀμμάτων, θερμότατα δακρυροῦντων ὅπως ἀποσπᾶσθαι ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ὀφθαλμῆς τῆς ὀροφῆς.

Ἡ δὲ ἡμετέρα οὕτω νὰ εἴπω ὅτι, ἐν γένει, πρὸς ἡμᾶς κατακεκλιμένους ἡ ὀροφή λαμβάνει πᾶς τῶν ὀφθαλμῶν οἶον τόπον τὸ ἔδαφος πρὸς ἡμᾶς ὀρθίους· καὶ ὡς λοιπὸν τερόμεθα περιπατοῦντες ἐπὶ καλῶς ἐστρωμένῳ ἔδαφους, ὁμοίως καὶ θεώμενοι ἀνωθεν ἡμῶν καλῶς διακεκοσμημένον ὄροφον. Ἐκτὸς δὲ τὸ κέντρον ἐπειγούσης ἐργασίας ἢ ἀνυπερθέτου χρέους σὲ τινὰ ἐξ ἀπὸ τῆς στρωμνῆς ἅμα ἀφυπνίσαντα, ὁμολογήσῃ ὅτι ἀναχασμένος καὶ τὰ νευροσπασμένα ἐπὶ μέλη τανύων, καὶ νοχελῶς τοὺς βραχίονας συσπῶν, ἀγαπᾷς νὰ μείνῃς ὡς εὐρίσκεισαι, εἰς τὴν εὐσεπῶ ἐκείνην, τῆς ὀροφῆς ἐπὶ τινὰς ἐπὶ στιγμὰς θεατῆς, στιγμὰς ὧν ἡ διάφορος ἐξαρτάται εἴτε ἐκ τῆς διαθέσεως τῆς ψυχῆς, εἴτε καὶ ἐκ τῆς θερμοκρασίας τοῦ κοιτύωνος. Καὶ τότε δὲ πάλιν, μετὰ τῶν παντοίων στοχασμῶν, σχεδίων ἢ μεληδόνων, ἅτινα ἐπανέρχονται καὶ σοῦ ἀπασχολοῦσιν ἀλλεπαλλήλως τὴν διάνοιαν, οἱ ὀφθαλμοί, ὅπου ἐν ἀκραιῶν ἢ νεφέλῃ τῶν διαλογισμῶν, διαβλέπουσι καὶ ἀκοντες τὰ τῆς ὀροφῆς ἀτεχνῶν, ἔντεχνῶν ἢ κακότεχνῶν.

Ὅχι δὲ μόνον διὰ τοῦτο ἔχει λοιπὸν χρεῖαν ἐπιμελείας τινός, ἢ διακοσμῆσις τῆς ὀροφῆς, ἀλλὰ καὶ διότι εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ συντείνῃ κατὰ τι καὶ εἰς τὴν διάπλυσιν τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὴν ἀπαλὴν ἡλικίαν. Τὸ βρέφος, μέχρι οὗ μὴ νὰ ἴσταται ἐπὶ τῶν ποδῶν, πολὺς τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς ὥρας τὴν ὀροφὴν ἔχει συνηθέστερον παντὸς ἄλλου τῶν ὀφθαλμῶν ἀντικείμενον. Μήπως τὰ πρῶτα τοῦ νηπίου γράμματα εἶναι, ὡς νομίζομεν, τὸ ἄλφα, τὸ βῆτα; Ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ γάλακτος τῆς μητρὸς ἔχει ἐκμάθει ἄλλα, ἐν ἀγνοίᾳ καὶ ἡμῶν καὶ αὐτοῦ. Τὸ βλέπετε ἐν ὁθιᾷ, ἐν ὅ ῥέει ἀπὸ τῆς ἀκρας τῶν χειλέων ἢ σταγὼν τοῦ ἀφθόνου γάλακτος, πῶς περιφέρει συγχρόνως πρὸς τὴν ὀροφὴν τὸ χαρῶν ὄμμα; Σπουδάζει ἐν πάσῃ ἀνέσει, καὶ ἔχει ἐκμάθει τὰς εὐθείας καὶ τὰς καμπύλας τοὺς κύκλους καὶ τὰ τόξα, τὰς γωνίας, — ὀρθὰς, ὀξείας ἢ ἀμβλείας, — τὰ τρίγωνα, τοὺς ῥόμβους, τὰ τραπέζια. Τοῦτων ὅλων ἀποκτᾷ ἰδέαν σαφῆ, διότι ὁ νοῦς τοῦ νηπίου, ὡς χάρις ἀγραφῆς ἐπὶ καὶ καθαρός, τηρεῖ ἀνεξάλειπτους τὰς πρῶτας

ἐντυπώσεις. Μόνα τὰ δνόματα τῶν σχημάτων ἐκείνων ἀγνοεῖ· ἀλλὰ τὰ δνόματα δὲν χρησιμεύουσιν ἢ πρὸς μετὰδραση τῶν ἰδεῶν, εἰς δὲ τὸ βρέφος ἀρκεῖ μόνον ἡ ἀντίληψις. Ἐπειτα θὰ ἔλθῃ ἡ γλῶσσα. Φυσικῶς τῷ λόγῳ, τὰ ὀρθὰ καταλείπουσιν ἐντυπώσεις ὀρθὰς καὶ τὰ σκολιὰ σκολιὰς· ἐξ οὗ ἀρχεται ἐν τῇ διανοίᾳ ἡ κρίσις. Οὐδ' ἡ ἀρμονία τῶν χρωμάτων μὲν ἀπαρτήρητος ἀπὸ τῆς βρεφικῆς τοῦ ἀνθρώπου ἡλικίας. Διδάσκει λοιπὸν καὶ αὕτη. Ὡστε, ἐν μὲν ὁ κοσμηματογράφος τῆς ὀροφῆς ἢ καὶ τῶν πέριξ τοίχων, ἦναι ἀνεπιτήδειος, πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἀνεπιτήδεια ἀντικαθίστανται ὁ ἐπὶ ἀπειρος νοῦς καὶ ἰδοὺ πρῶτὴν ἐπὶ τὴν ἀνατροφὴν καὶ ἰδοὺ ἀφετηρία μορφώσεως χυδαίας· ἐν δὲ ταύναντιον, τίς οἶδε; τίς δύναται νὰ διισχυρισθῇ ὅτι καλῇ τις θεᾷ, συνεχῶς μάλιστα παρισταμένη, οὐδόλως συντελεῖ πρὸς ἐξευγενισμόν τῆς ἐπιτροφῆς ψυχῆς;

Πρὸ τῆς ἡμετέρας παλιγγενεσίας, τῆς θεοπνεύστου, στέγας μὲν εἶχομεν πάντες, ὀροφὰς δὲ ὀλίγιστοι. Αἱ ὀροφαὶ ἦσαν ἀγνωστοὶ σχεδὸν ἐν παντὶ τόπῳ ὅπου ἐδουλεύομεν ἢ ἐθηροῦμεν τῶν βουνῶν τὸν ἀδούλωτον βίον· διὸ καὶ Χίτος τις, μεταβάς κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους εἰς Πενετίαν, καὶ θεώμενος τὴν ἀρχιτεκτονικὴν χάριν τῶν ἐκεῖ καλῶν καὶ τὴν ἐσωτερικὴν διακόσμησιν αὐτῶν, ἐπεφώνει ἐν ἐκτάσει «Σπῆτια εἰν' τοῦτα!; γαρδερὸμπαις (garderobes) εἰν' τοῦτα!;» Τοὺς πολλοὺς ἡμῶν ἐστέγαζον οἱ ἀλάμοι, τινὰς δὲ πέταυρα, ἢ τὸ πολὺ (τοῦτο δὲ ἐν Βυζαντίῳ, ἐν Σμύρῃ, ἐν Χίῳ καὶ τισὶν ἄλλαις τῶν νήσων) σκηνίδες λεπταί, ἐν τῇ μετὰ τὴν διάστασιν ἀμφεκάλυπτον πῆγεις μετρίως ἐξεσμένοι, ποῦ μὲν πλατεῖς, ποῦ δὲ στενότεραι καὶ ἔστιν ὅπου ἡμιστρώγγυλοι. Ἐκ παραδόσεως βυζαντινῆς ἔσως, οἱ καθ' ἡμᾶς ξυλουργοὶ μετεχειρίζοντο τοὺς πῆγεις διαθέτοντες αὐτοὺς κατὰ τετράγωνον, ἀντὶ φατνωμάτων — τοῦτο ὅμως εἰς τὰς πολυτελεστέρας τῶν ὀροφῶν, μάλιστα δὲ τὰ τῶν ἐν τέλει Ὀθωμανῶν μέλαθρα. Ἐδάφετο δὲ ἔπειτα ἡ ὀροφή καὶ οἱ πῆγεις διὰ ποικίλων χρωμάτων, πολλάκις ἀσυμβιβάστων, καὶ εἰς τὸ κέντρον καθήλυτο ὀμφαλός, ἐπὶ ξύλου τεχνουργημένος. Συνήθως παρίστα ὁ ὀμφαλός ὀπώρας καὶ ἀνθη ἐντός παλαρίσκου· καὶ ἐθαυμάζοντο μὲν οἱ Ἕλληνας ξυλογόφοι ὡς τεχνίται τέλειοι, ἀπασαν αὐτῶν τὴν ἐπιτηδεύσαστα καταβάλλοντες εἰς τὰ τεμένη μάλιστα τῶν ἐκκλησιῶν, ἀλλ' ἐθαυμάζοντο ὑπὸ δημοσίου παντάπασιν ἀδαοῦς περὶ τὰς καλὰς τέχνας. Ὅπως δὴ ποτε, τινὲς αὐτῶν ἦσαν ἀληθῶς ἀξιοὶ θαυμασμοῦ, ἐν ὅχι διὰ τὴν γνῶσιν τοῦ καλοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐν ἀγνοίᾳ τῶν κανόνων τοῦ καλοῦ ἐξαίρετον εἰς τὸ ἐπάγγελμα ἐπίδοσιν. Ἀνευ σχολῆς καὶ ἐκείνοι, ὡς μετὰ τῶν ἡμετέρων σημερινῶν τῆς σήμερον οἱ δύο ἀδελφοὶ Ταβουλάραι, ἀφικνούντο εἰς

τὸ μὴ περαιτέρω τῆς τῶν ὅλων ἀδιδάκτων ἐπιδόσεως ἐκείνης, ἥτις ἀναγκάζει τὸν εἰδήμονα θεατὴν νὰ λέγῃ μετὰ λύπης, ἀδόποσον ὁ ἀριστοῦργος οὗτος, ὑπὸ τοιαύτης πεπρωτικισμένης φύσεως, ἐὰν ὑμῶν καὶ διδασκαλίας τῆς τέχνης;

Ὡς τῆς τῶν δούλων ἡμερῶν τοῦ ἔθνους σήψεως καὶ ἀποσυνθέσεως! Ἀπῆλθοντες εἰς χοῦν, εἰς ἀνῆλιον καὶ ἀνάρδευτον χοῦν, καὶ ἀπὸ τοῦ χοῦς ἀνακτῆσαντες τὸ φῶς καὶ τὸ θάλλον, ἤπερ ἐστὶν ἡ ἐλευθερία εἰς τὸν ἀνθρώπον, μόλις σήμερον βλασάνει τινὰ καλλιέργητον ἐπὶ καὶ ἀνανθές, ἀμφίβολον ἐπὶ καὶ ἄοσμον. Ἀπωλέσαμεν τὴν παράδοσιν, ἐπὶ τοσοῦτους αἰῶνας διακόψαντες πάσης τέχνης τὴν καλλιέργειαν!.. Καὶ ἔνα εἴπωμεν τὴν ἀλήθειαν, τῆς συμφορᾶς ταύτης παρὰ τίτοι δὲν εἶναι μόνον οἱ Τοῦρκοι. Ἀφότου κατισχύσας τῆς πολυθείας ὁ χριστιανισμὸς ἡρωτικῶς ἐμπαθεῖ καὶ κατέβαλε καὶ τὸ τελευταῖον εἰδωλόν, τῆς τέχνης ἢ παράδοσις εἶχε διακοπῇ. Ἐκτοτε ἐπὶ τῆς ἀμβροσίας ἐπεστρώθη τὸ μάνα, ἐπὶ τοῦ ἀκρον ἱεροῦ τῆς Παλλάδος ἔστη ὁ Γολγοθᾶς, τῆς γλυφίδος εἶχε παύσει τὸ παράπαν ὁ ψαυρὸς κτύπος. Ὅτε δὲ ἐπανελήθη, ἡ γλυφίς εἶχεν ἐκπέσει εἰς σμίλιν, καὶ μόνον σταυροὶ ἐχάρασσοντο ἐπὶ τῶν μαρμάρων, ἀποξομένων τῶν ἐπ' αὐτῶν λαμπρῶν ἀναγλύφων· σταυροὶ καὶ περὶ αὐτοὺς ἀνθέμια ἢ κοσμήματα ὡς ὑπὸ παιδαρίων ἐσχεδισμένα. Οὕτω καταρρέει ὅπου στερηθῇ τῆς συνοχῆς. Τί ἐν ἐσώζετο ἐπὶ εἰς τὰς ἀλοκὰς τῶν ἀγρῶν λείων τις κεκολοβωμένος, ἀγαλμὰ τι ἀνευ βίνδς, βαπτίζομενον ὑπὸ τῶν ἀνέμων, προπηλακίζομενον ὑπὸ τῶν ὀμβρῶν καὶ τῶν χυμάτων, πνιγόμενον ὑπὸ τῶν σταγόνων, οἷτινες κινούντες πρὸς αὐτὸ τὰς κεφαλὰς, ὑπὸ τὸν φλογερόν τοῦ θέρους ἥλιον ἢ ὑπὸ τὴν δροσὴν τῆς σελήνης αἴγλην οἰοῖται ἡπείλουν τὸν τέλειον αὐτοῦ ἀφανισμόν; Ἡ παράδοσις τῆς τέχνης εἶχε λείψει· ἀνευ διδασκαλῶν δὲ ἡ τέχνη ἐπιστρέφει εἰς τὸ ἄλφα, καὶ τοῦτο κακογραφημένον, προβαίνει ἐξ ἀδελτέρου ἐπὶ διδασκαλίας εἰς τὸ βῆτα, καὶ αἰῶνων πάλιν ἔχει χρεῖαν ὅπως μόλις εἰς τὸ τοῦ Πανσελήνου ἀφίχθῃ ὠμέγα, — τοῦ βυζαντινοῦ Πανσελήνου, ὅστις, καθ' ὃ δίδεται νὰ εἰδῶμεν ἐκ τε τῶν συγγραφέων καὶ ἐκ τῶν ἐν τῷ μουσεῖῳ τῆς Νεαπόλεως περισωθέντων ἐκ τῆς Πομπητικῆς ἑλληνικῶν ζωγραφημάτων, πόρρω ἀπέχον ἀπὸ τῆς θαυμασίας ἐκείνης τέχνης τοῦ Ζεύξιδος καὶ Ἀπελλοῦ.

Ὁμοίως καὶ ὡς πρὸς τὴν μουσικὴν· οἱ πρόποι εἶχον ἐκπέσει εἰς τροπάρια, οἱ παιᾶνες εἰς μαγαλυνάρια, οἱ θούριοι εἰς ἀπολυτίκια, τοσοῦτον ἔνα πρὸς τὰ ἀρχαῖα ἐκείνα, ὅσον καὶ αἱ λέξεις αὐταί· διότι πλεον δὲν ἦδεν, ἀλλ' ἐψάλλε μόνον ὁ ἑλληνικὸς κόσμος. Ἐψάλλε ὁ ἀδελφικὸς, οὐκέτι ἐμελεπεν ὀρθῶς. Ὡς πρὸς δὲ τὴν ποίησιν, βλέπομεν μέχρι σήμερον ὅποια διεδέχθη

τὴν ἀρχαίαν μετρικὴν ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὕμνοις.

Ἦνα δ' ἐπανελθόμεν εἰς τὰς εἰκαστικὰς τέχνας, ὁ χριστιανισμὸς καὶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τῶν ἐλληνικῶν ναῶν, ὡς εἶναι φανερόν, κατέλιπε πᾶσαν ἄλλην, ῥωμαϊκὴν ἢ ἐβραϊκὴν ἀσπασάμενος ὡς πρόσφορον εἰς τὴν αὐτοῦ λατρείαν, καὶ τῆς ζωγραφικῆς, βραδύτερον ἐποίησατο χρῆσιν, παραδεχθεὶς μὲν τὰ διὰ βαφῶν ἐπὶ πίνακος ἱερὰ ἑμοιώματα, ἀποδιοπομπούμενος δὲ πάντοτε τὰ γλυπτὰ ὡς εἰδωλικώτερα.

Ἦσαυτως παρημελήθη καὶ ἡ ἐλληνικὴ κοσμηματογραφία, διότι κατὰ μὲν τοὺς πρώτους ἀπὸ Χριστοῦ αἰῶνας, ἡ ἐκκλησία νηφάλιον εἶχε τὴν περιβολήν· ὅτε δὲ κραταιωθείσα ἡβουλῆθη καὶ νὰ λαμπρυνθῇ, ἀπέφυγε τὴν τῶν κοσμημάτων τῶν εἰδωλικῶν ναῶν ἀπομίμνησιν, ὡς ὑπομνήσκουσιν τὰ τῆς πολυθείας, οἱ δὲ τεχνίται τῶν χριστιανισάντων Ἑλλήνων ἐνησχολήθησαν εἰς ἰδία σχεδιάσματα, εἰς ἀνέμια ἀπειράκαλα μὲν καὶ αὐτὰ καὶ ἑαυτὰ, ἀτεχνῶς δὲ καὶ ἐξεσμένα. Αἱ γραμμαὶ δὲν εἶχον πλέον νοῦν, οὐδὲ ἐκείνην τὴν τῶν ἀρχαίων γλυκύτητα, ἥτις σοῦ προκαλεῖ πόθον καὶ φίλημα. Ἡ σμίλη ἐστραγγάλιζεν ὡς τυφλὴ ὑπὸ τὸν κτύπον τοῦ σφυρίου, καταφερομένου ὡς ὑπὸ παρακρούσεως χειρὸς ἀνθρώπου μεθυστοῦ· ἡ εὐθεῖα ἀνεύθυνος, ἡ καμπύλη ἀγκύλη, τὸ δὲ πλον πρωπόπειρον καὶ σκαῖον. Ἐν τῇ αὐτῇ τῆς μητροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν σώζεται ἀκέραιον ἐκκλησίδιον, οὗτινος οἱ τοῖχοι ἐκτίσθησαν ἐκ τεμαχίων τοιούτων ἔργων ἀνέργων, μουσεῖον τοῦτο πολύτιμον καλὸν ἐπ' αὐτοῦ δυνάμεθα ἐν συνόψει νὰ μελετῶμεν τὴν παραφθοράν καὶ πτώσιν τῆς ἐλληνικῆς τέχνης. Ἐκεῖ βλέπει τις ἀληθῶς ὅποια ἀτεχνία, τερατώδης μὲν εἰς τέρατα, τερατώδης δὲ καὶ εἰς ἐξαπτέρυγα Σεραφεῖμ εἶχε διαδεχθῇ τὴν καλλιτεχνίαν, ἀπότομος ὁ χριστιανισμὸς ἐκέρυξεν ὅτι ματαιότης ματαιότητων, πάντα ματαιότης τὰ ἀνθρώπινα, καὶ τέρατα, καὶ κόνις καὶ σκιά, — ὡσανεὶ, παρερχομένων ἐμοῦ καὶ σοῦ, παρήρχετο ὁ ἀνθρώπος, ἢ ὡσανεὶ ἐξανθησάντων, ἡφανθέντων καὶ καταπατηθέντων τῶν ῥόδων ἅτινα εἶδομεν καὶ ὡσφράνθημεν ἐν ἔτει 1879, τὰ ῥόδα ἀπέθανον διὰ παντός!

Ὅντως γελοῖος εἶναι ἐν τῷ ἐγὼ αὐτοῦ ὁ ἀνθρώπος.

Ἀγαθὴ τύχη αἱ ἐλληνικαὶ παραδόσεις μετηνάστευον ἐν παντὶ καιρῷ πρὸς δυσμὰς, πρὸς τὴν Ῥωμανίαν, ἔπου παρήκμασαν μὲν ὡσαύτως αἱ καλαὶ τέχναι, ἀλλ' ὡς οὐδέποτε ὑποσάσαι δουλείαν τουρκικὴν, ὡς ἐν Ἑλλάδι, δὲν ἐξέλιπον τέλειον. Ἀλλως τε, ἡ δυτικὴ ἐκκλησία ἤνοιξε τὰς πύλας αὐτῆς οὐ μόνον πρὸς τὰς εἰκόνας, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ ἀγάλματα τῶν ἁγίων, ἐνῶ πρὸς ταῦτα διετήρησεν αὐτὰς κεκλεισμένας ἢ ἀνατολική· τὸ δὲ περιεργότατον, ἡ φραγκικὴ

δύσις δὲν ὠνείδιζε τὰ ἐλληνικὰ πράγματα ὅσον ἡ ἐλληνικὴ ἀνατολή. Καὶ ἐκεῖνη μὲν ἐθνικὸς γενικῶς (gentili) ὠνόμαζε τοὺς εἰδωλολάτρους, αὕτη δὲ ἰδίως Ἑλλήνας ἤθελε νὰ τοὺς λέγῃ. Τῷόντι, ἐνῶ οἱ φράγκοι Ἑλλήνας ἀπεκάλουν ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν χρόνων, ἡμεῖς, ἀφότου ἐχριστιανίσαμεν καὶ ἕως χθὺς, Ῥωμαίους ἠθέλομεν ν' ἀποκαλῶμεν ἑαυτοὺς οὕτως ἢ ἄλλως. Περιέθαλλον λοιπὸν ἐκεῖνοι καὶ ἐξετίμων σπουδαίως καὶ ἐκαλλίεργον τὰς ἐλληνικὰς τέχνας, ὅτε ἡμεῖς οὕτε τὰς ἡγαπῶμεν πλέον, οὕτε ἠθέλομεν νὰ τὰς ἐξεύρωμεν. Ἐξ οὗ ἡ Ῥωμανία ἀφῆκε τοσοῦτον ὀπίσω τὴν Ἑω.

Ἀμα νοήσαντες ὅτι οἱ Ἑλλήνες εἴμεθα ἡμεῖς, οἱ τὴν γλῶσσαν ἐκείνων λαλοῦντες καὶ τὰς χώρας ἐκείνων οἰκοῦντες, τὰ νέφη τῆς ἀνατολῆς ἡραιώθησαν· ἤλλαξεν ὅψιν ἡ Ἑως. Διότι ἀληθῶς ἀνενηψάμεν ἑκτοτε, καὶ ἀληθῶς νεκρανάστασις ἐγένετο ἐν ἡμῖν· ὡς δὲ ὑπὸ τὴν αἰώνιον λάβαν τοῦ Βεσουεῖου τοιανύθεν ἐπανήλθεν εἰς τὸ φῶς ἡ Πομπηία καὶ τὸ Ἡράκλειον, οὕτως ὑπὸ τὴν τέφραν ἥτις εἶχεν ἐπικαθῆσαι εἰς τὸν νοῦν ἡμῶν ὅλους αἰῶνας ἀνεκαλύφθη ὡς σπινθήρ ἡ προγονικὴ ἐκείνη πρὸς πᾶν ὅ, τι καλὸν εὐγενὲς ῥοπή καὶ ἔφεσις. Τόσον, ὥστε ἐνομίσαμεν ὅτι καὶ ἀδιδάκτοι ἔτι καὶ ἀμεθοδοὶ ἡδυνάμεθα νὰ ἐπιχειρῶμεν τὰ σοφὰ καὶ ὠραῖα ἐκ μόνης ὁψέως καὶ ἀντιλήψεως. Ἐκ τούτου πολλάκις ἀπεδείχθησαν αἱ ἐπιχειρήσεις ἡμῶν μωραὶ, καὶ πολλάκις κατεγελᾶσθον τὰ ἔργα ἡμῶν ὡς τολμητικῶν ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἐν ταῖς τέχναις καὶ ἐπιστήμασι. Βεβαίως, ἐὰν ἐν αὐταῖς ὑπάρχῃ ἔμπνευσις Μουσῶν, τὴν ἔχει ὁ Ἕλληνας ἐκ φύσεως· ἀλλὰ τί νὰ σὲ κάμῃ, ἀφοῦ δὲν ἀρεῖ ἡ ἔμπνευσις, εἶναι δὲ χρεῖα καὶ διδασκαλίας, καιρὸν δὲ πρὸς διδασκαλίαν εἰσέτι δὲν ἔλαβεν ἐπαρκῆ;

Ὅπως δὴ ποτε, τοῦτο ζῆμιαι τὰ μέγιστα τὴν πολιτείαν. Ἐμπηδόμεν εἰς τὰ πολιτικὰ οἴμενοι ἑαυτοὺς πολιτικούς· ἀνδρας ἐντέλεις κατηρητισμένους, ἐνῶ οὕτε τὴν δέουσαν ἐπιμέλειαν καὶ ὑπομονὴν κατεβάλομεν ἐν τοῖς σχολείοις πρὸς τοιαύτην ὀριμότητα, οὕτε εἰχομεν πρὸ ἡμῶν ἐν ταῖς πολιτικαῖς θέσεσι διδασκάλους ἀξίους τοῦ ὀνόματος. Καὶ ἰδοὺ, ἀντὶ Ἑλλήνων, φωρῶμεθα Ῥωμῶν εἰσέτι (καθὼς καὶ τὸ λέγομεν). Τὸν ἴδιον οἶκον εἰσέτι δὲν ἐμάθομεν νὰ κυβερνῶμεν καλῶς, καὶ ἀξιοῦμεν ὅχι μόνον ὅτι τὸ παρὸν πολίτευμα, τὸ ὑπερπερισσὸν ἐν ἐλευθερίαις, εἶναι ἀνεπαρκές, καίτοι δημοκρατικὸν φύσει, ἀλλὰ ζητοῦμεν ἱταμῶς καὶ τὰ θέσει τοιοῦτο. Μόλις πορισθέντες δ' ἄλγας θαφὰς καὶ μίαν γραφίδα, ἐπαγγελλόμεθα τὸν τοιχογράφον, τοῦλάχιστον, ἢ τὸν ἀγιογράφον· μάρτυρες δὲ τούτου αἱ ἱερὰ εἰκόνας, αἱ βλέπομεν ἐκτεθειμένας ἐν ταῖς ἀγυαῖς πρὸς πώλησιν. Ἐτι στουμπέτσι θυομάζομεν τὸ ψαμύθιον καὶ σουλιγέρι τὴν κιννάβαρι ἐξ οὗ δηλαδὴ ἀποδείκνυμεθα διακείμενοι ἔτι ὑπὸ τὴν ἀγλὴν

τῶν καιρῶν τῆς τουρκικῆς δουλείας, ἀτεχνίας τε καὶ ἀμαθείας, καὶ ἀνευ τύφους συνειδότος παρυσιαζόμεθα ὡς ἐγκρατεῖς τῆς τέχνης.

Ἐκ τῶν ἀδιδάκτων καὶ ἀμεθόδων ἐν ταῖς εἰκαστικαῖς τέχναις μόνον οἱ κοσμηματογράφοι φαίνονται ἐπιδίδοντες ἀξιολόγως ἐν τῇ ἀκριβείᾳ, τῶν γραμμῶν καὶ ἁρμονίᾳ τῶν χρωμάτων· ἀλλὰ καὶ οὗτοι μόνον ὁσάκις, γραμμικὰ ἀντιγράφοντες κοσμήματα, ἀνέμια καὶ μαϊνάνδρους καὶ ἀστραγάλους, ἔχουσιν ὑπ' ὄψιν πρότυπα τέλεια. Ἐργάζονται οὕτω καθὼς αἱ κόραι εἰς τὰ λεγόμενα κεντήματα ἐπὶ κανναβᾷ· ἐξ οἰκείας ὁμῶς αὐτῶν ἐπινοίας καὶ πείρας, ὅχι ζῶον, ὅχι πτηνόν, ὅχι ἄνθρωπος, ἀλλ' οὐδὲ πρᾶσινον φύλλον θὰ ἀφίνα νὰ σχεδιασθῇ ἢ ζωγραφηθῇ ἐπὶ τῆς ὀροφῆς μου. Οὐχ ἦττον, ἡ πρόοδος ἐν τῇ κοσμηματογραφίᾳ παρίσταται προφανῆς καὶ ἀναντίρρητος εἰς τὸν βουλόμενον νὰ συγκρίνῃ τὰς πρὸ εἰκοσιν ἔτων δυνάμεις τῶν ἐπαγγελλομένων τὴν τέχνην ταύτην πρὸς τὰς νῦν· τοῦτο δὲ χάρις εἰς τὸ ἐν Ἀθῴναις Πολυτεχνεῖον. Ὁ κτίτωρ τῆς λεγομένης οἰκίας Σίνα (τῆς νῦν ἐπισκευαζομένης ὑπ' ἄλλον ἰδιοκτήτην) εἶχε βεβαίως καὶ τὸν πόθον καὶ τὰ μέσα ὅπως διακοσμήσῃ τὰς ὀροφὰς αὐτῆς διὰ τῶν ἀρίστων κοσμηματογράφων τοῦ τότε καιροῦ· αὐτὸ τοῦτο καὶ ὁ κτίτωρ τῆς οἰκίας ὅπου τανῦν τὸ ὁμοιόγραφον τῶν Ἐξωτερικῶν. Περιεργάσθητε ὅλην ἐκείνην τὴν ἀπειροκαλίαν καὶ ἀνεπιτηδεύτητα, ἔπειτα δὲ μετὰ-βῆτε εἰς τὴν ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ Συντάγματος νεόδμητον οἰκίαν Β. Μελά, καὶ τὴν νεωτάτην τῶν ἐν τῇ λεωφόρῳ Πατησίων, καὶ θὰ ἰδῆτε ὅτι μέγα ἄλμα ἔγινεν εἰς τὴν τέχνην. Οἱ σχετικῶς ἀριστοὶ τῶν κοσμηματογράφων ὅσον τὰ ἔργα ἔτυχε νὰ ἴδω εἶναι σήμερον ὁ Γρ. Οἰκονόμου, ὁ Χρ. Μόσχος, ὁ Πρινόπουλος, ὁ Βασίλ. Γεωργίου, ὁ Ι. Σπανόπουλος, ὁ Π. Φαρμακίδης (ἐπιτηδεῖος οὗτος καὶ ἐν ἐλαιοθαφαῖς, καθὼς ζωγράφος). Οὗτοι πάντες, καλῶς ποιοῦντες, ἐργάζονται κατὰ πρότυπα καὶ ὑποδείγματα, ἀλλὰ καὶ τῶν προτύπων καὶ ὑποδείγματων ἡ ἐκλογὴ, ἡ συναρμογὴ καὶ ὁ χρωματισμὸς ἀπαιτοῦσιν οὐ τὴν κοινὴν φιλοκαλίαν. Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ διὰ τὴν δεξιὰν φύσιν ἧς εὐμοιροῦσιν, ὡς φαίνεται, οὗτοι εἶναι ἀξιοὶ μνείας. Εἶναι δὲ καὶ τινες νέοι, Νικόλαος Χριστόπουλος Ναυπλιεύς, ἰδίως ἐπιδίδων εἰς τὴν ἀπομίμνησιν τῶν φλεβῶν τοῦ μαρμάρου καὶ ξύλου, εἰς ἃ καὶ μόνον περιορίζεται. Ὁμολογεῖ ὅτι εἰς τοῦτο καὶ μόνον ἐγκαίται ἡ δυνάμις του, καὶ ἐπαινετὴ εἶναι ἡ μετριοφροσύνη αὐτῇ ἀπέναντι τῶν ἐπιχειρούντων ἀνεπιτηδεῖως πᾶν εἶδος κοσμηματογραφίας. Τίς τῶν περιεργαζομένων τὰ ἔργα ταῦτα δὲν ἠκτεῖς τὴν σκαλιότητα τῶν ὅσοι ἀπομιμνύνται τὰς τῶν μαρμάρων φλέβας ἐπὶ τῶν τοίχων πόσης νεοδμήτου οἰκίας! Νομίζουσιν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ φύσις εἶναι πάντῃ ἐλευθερὰ εἰς ταῦτα, πάντῃ

ΤΟΜΟΣ Η' — 1879.

ἐλεύθεροι εἶναι. καὶ αὐτοὶ νὰ καταφέρωσι τὸν χρωστικὸν ὅπως τύχη. Ἀλλ' οὕτως, οὐδὲν ἄλλο ἢ ῥυπαίνουσι τὴν καθαριότητα τῶν τοίχων. Ἡ φύσις εἶναι ἐλευθερὰ ἐν τῇ ποικιλίᾳ τῶν σχημάτων καὶ τῶν χρωμάτων, ἀλλ' ἡ τέχνη, ἂν θέλῃ νὰ ἐκτιμηθῇ, πρέπει ν' ἀπομιμνῆται ὅχι τὰ τερατωδέστερα, ἀλλὰ τὰ ἀληθοφανέστερα τῆς φύσεως. Ἡ οἰκία τοῦ Ἀθηνίου (τανῦν Ξενοδοχεῖον τῆς Μ. Βρεταννίας), ἐπιχρωσθεῖσα κατ' αὐτὰς, ἤλλαξεν ὅψιν ἐπὶ τὸ σκαλιότερον· εἶχεν ἀπλὴν ἐπιχρῶσιν πυρρὰν, ἀρμόζουσαν πρὸς τὰ ἐπ' αὐτῆς ἀρχαῖα σχεδιογραφήματα, καὶ τηρηθέντων εὐλαβῶς τῶν σχεδιογραφημάτων, κατὰ τὰ λοιπὰ ἀπέκτησεν ὅψιν φαίου μαρμάρου, τὸ δὲ χεῖριστον, μαρμάρου μετὰ φλεβῶν, δῆθεν, ἃς ἀδαστάτη ἀπεμιμνήθη χεῖρ, ὅ, τι προχειρότατα. Εὐτυχῶς, τὴν σώζει ὁ ἀρχαῖος αὐτῆς ῥυθμὸς καὶ ἡ ἐνιαχοῦ ἐπιχρῶσις τῶν σιδηρῶν δρυφακτώματων. Ἡ μάλλον ἀξιοθέατος τῶν ἀθηναϊκῶν οἰκοδομῶν, διὰ τε τὴν ἀρχιτεκτονικὴν ἐμπειρίαν καὶ τὸν πλοῦτον τῶν μαρμάρων, εἶναι βεβαίως ἡ ἀδρόταταις δαπάναις τοῦ Σίμωνος Σίνα κτισθεῖσα εἰς Ἀκαδημίαν. Ὑπέρογκος κοσμηματογραφία καὶ ταύτης τὸ εὐγενὲς κάλλος ἡμαύρωσεν, ἀντὶ ν' ἀναδείξῃ αὐτό. Διὰ ποίαν μανίαν παρενετέθησαν μετὰ τῶν ἐπιχρῶσιν κιονοκράνων ὑπ' ἄπασαν τὴν ζωοφόρον αἱ διὰ βαφῶν γλαυκὰς ἐκείναι καὶ ἔστιν ὅπου οἱ γρύπες; Ἀπεσθῆσθι οὕτως ἡ εὐγένεια ἢν παρῆγεν ἡ ἐπιχρῶσις εἰς τὰ κιονόκρανα ταῦτα, διότι ἐνῶ πρὶν ἀνεδίδοντο ἐπὶ τῆς λευκῆς ταινίας ὡς προσέχοντα, συνεχύθησαν μετὰ τῆς νῦν διαποικιλοῦσης ταινίας ταύτης καὶ ἀπεπνίγησαν. Πολλὰ δὲ φοβούμεναι μήποτε, ἂν εὐρωπαϊκὸς τις καλλιτέχνης ὑπηγόρευσε τὴν τοιαύτην βαρεῖαν διακόσμησιν, ἡδουλήθη νὰ μᾶς ἐμπαίξῃ ὡς ἀρεσκομένους εἰς τοιοῦτους φόρους ἀσιατικούς. Διότι ὁμολογουμένως ἐπικρατεῖ ἐν Ἀθῴναις μανία ὑπερόγκου διακοσμήσεως τῶν νέων οἰκοδομῶν. Τὴν οἰκίαν Κούπα ὑπερεφόρτωσεν ἡ περὶ τὴν στέγην αὐτῆς ἀτελεύτητος σειρὰ Ῥώτων, φερόντων ἐν ταῖς χερσὶν ἐγκάρπα (fesiou), δι' ὧν καὶ συνδέονται. Καὶ ἡ ἐν τῷ τελειοῦσθαι οἰκία Σχλίσ-μάννου μέλλει ἴσως τ' αὐτὰ νὰ πάθῃ ἐκ τοῦ φόρου τῶν κοσμημάτων. Πῶς οἱ ἱωνικοὶ στήλαι ἐκεῖνοι τῆς προσόψεως, σπιθαμῆς χρεῖαν ἔχοντες κατὰ τὸ ὕψος, ἀσχημονοῦσι πρὸς τὰς ἐπ' αὐτῶν στηριζομένας ὑπερτελείους ῥωμαϊκὰς ἀψίδας.

Καὶ διὰ ταῦτα μὲν δύναται ἡ νεωτέρα τῆς Παλλάδος πόλις νὰ δικαιολογηθῇ ἀποκρινομένη, ὅτι ξένοι ἠρχιτεκτόνησαν, ξένοι διεκόσμησαν· ἀλλὰ ποῖος θὰ μᾶς σώσῃ ἀπὸ τοῦ γέλωτος τῶν ξένων αὐτῶν, ὅσοι ἔρχονται εἰς τὸ θέατρον τοῦ Φαλήρου, καὶ ὅραν ὅλην ἐκεῖ καθήμενοι, ἐκόντες ἀκόντες καθίστανται θεαταὶ τοῦ καταπετάσματος τῆς σκηνῆς, τῶν τριῶν δηλαδὴ κυπαρίσσω, τῶν ἐπ' αὐτῆς ζωγραφημένων καὶ τῆς

ἀπωτέρω θαλάσσης, δὴθεν, καὶ τῶν πέραν ὁρέων ἢ νήσων; Δι' ἀγάπην τοῦ θεάτρου τοῦ φιλήρου, μετὰ τερπάρων ἢ πέντε ἐτῶν εὐσεβῆ διατήρησιν, δὲν εἶναι τρόπος νὰ μεταποιηθῶσι τὰ φαῦλα ἐκεῖνα ζωγραφήματα εἰς κενὴν ἐπιφάνειαν μετὰ περιθωρίου ἐξ ἀπλῶν, ἔστω, γραμμῶν; Δὲν προκαλεῖται ὁ ἔσχατος τῶν παρ' ἡμῖν κοσμηματογράφων νὰ ἀξῇ τοιαύτας; Θὰ ἦσαν εὐπρόσωποι παραβαλλόμενοι πρὸς τὰ νῦν χειρὸν ἢ παιδαριώδη.

Τῶν τεχνιτῶν ὅσοι εὐδοκίμοι δὲν ἀποκάμνουσιν ἐπιζητοῦντες τὴν τελειότητα τῆς τέχνης, ὀφρεόντες νέα μαθήματα, περιεργαζόμενοι δ, τι ἂν πίπτῃ ὑπὸ τοῦς αὐτῶν ὀφθαλμοὺς προσοχῆς ἀξίον. Ἄν οἱ μυκῆνται ἡμῶν ὁπαιοὶ εὐρίσκοντο ἐκτεθειμένοι εἰς αἵθουσάν τινα τῶν Μουσείων τῆς Ἑσπερίας, καθ' ἐκάστην θὰ ἐπισκέπτοντο αὐτοὺς οὐ μόνον ἀρχαιολόγοι καὶ ὁστολόγοι καὶ χρυσοῦχοι καὶ ὀπλοποιοί, ἀλλὰ καὶ κοσμηματογράφοι, φέροντες ἀνὰ χεῖρας τὴν μολυβδίδαν καὶ ἀντιγράφοντες τὰ παντοῦ ἐκεῖνα ποικίλματα. Παρ' ἡμῖν κεῖνται ἐκτεθειμένα ἐν τῷ Πολυτεχνεῖῳ, καὶ δι' ὅλης ἡμέρας μένουσιν ἔρημα· τοῦλάχιστον οὐδεὶς ἐκεῖ ὁ μελετῶν χάριν τῆς τέχνης. Καὶ ὅμως ὑπάρχουσιν αὐτόθι κύπελλα καὶ πόρπαι καὶ ψάλλια καὶ ἐνώτια καὶ περιδεραῖον κόκκοι, κομίσια δὲ μάλιστα ὑπότυποντα ἀξιωματικὰ εἶδη, ἅτινα ἀντιγράφοντες σήμερον οἱ καθ' ἡμᾶς τοιχογράφοι θὰ διεκρίνοντο ὡς παρενέειραντες νέον τι ἐν τῇ διακοσμῇ τῶν ὁροφῶν, καὶ τὸ νέον τοῦτο θὰ καθίστατο ἴσως τὸ δὴ λεγόμενον συρμός ἐν Εὐρώπῃ· ἀλλὰ περιμένοντες οἱ Εὐρωπαῖοι νὰ τὰ ἀναδείξωσι, καὶ ἡμεῖς νὰ τὰ ἀντιγράψωμεν ἐξ ἐκεῖνων τίς οἶδε πότε. Καὶ τοῦτο διὰ τὴν ἐπάρατον μακρὰν δουλείαν τοῦ ἔθνους, καὶ τὴν νῦν ὀλιγότητα αὐτοῦ καὶ σμικρότητα, ἣν θέλει καὶ ἐπιμένει θέλων ὁ Βασιλεὺς φιλῶν.

Ὅτε ἀνέγνων τὸ σατυρικὸν ἐκείνο τοῦ γάλλου Ἀδούτου ἔργον (Grèce contemporaine) τὸ τοσοῦτον διεγείρει καθ' ἡμᾶς τὴν Ἑσπερίαν πρὸς ἡμᾶς γέλωτα, τὴν πενίαν ἣν ἡσθάνοντο γευθεῖς μέχρι τρυγῆς τὸ δριμύ ποτήριον τοῦτο ἄλλως δὲν ἠδυνήθη νὰ μετριάσω, εἰμὴ ἐπεικῶν μετὰ τὴν μακρὰν σκέψιν ἣτις διεδέχθη τὴν ἀναγνωσίν μου.—Οἱ Ἕλληνες δὲν εἴμεθα ἐνεστώ· ἐδρισκόμενοι εἰς μεταβατικὴν κατάστασιν, τὴν χειρίστην πασῶν ἐν παντί, εἴμεθα παρελθὼν καὶ μέλλον. Ἡ γλῶσσά ἡ τηλαυγὴ καὶ ἀσπίλος ἀναλυθεῖσα κατεπατήθη εἰς βόρβον, ὅστις δὲν ἐλάβε καιρὸν νὰ κατασταλάξῃ εἰς διαυγέστατον, ὡς θέλουσιν, ὕδωρ.

Διὰ τοῦ αὐτοῦ τούτου λόγου παρηγοροῦμαι δόσκις, εἴτε ἐν τῇ πολιτείᾳ, εἴτε ἐν τοῖς ἡθεσιν, εἴτε ἐν τῇ ἐκπαιδεύσει, εἴτε ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ, εἴτε τέλος ἐν ταῖς τέχναις καθάρῳ ἀδμητῶν ἀνάξιών τι, φαῦλον ἢ ἀπειρον.

Οἱ Ἕλληνες δὲν εἴμεθα ἐνεστώ· εἴμεθα παρελθὼν καὶ μέλλον.

Καὶ τοῦτο φρανῶ μετὰ πεπονήσεως. 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ I. ΣΚΥΛΙΣΜΟΣ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΡΑΚΗΣ

Ἐν τῷ περισπούδαστῳ συγγράμματι, ἐπιγραφόμενῳ «Ταξείδια εἰς τὰ βασίλεια τοῦ Σιάμ, Καμπότζ, Λαὸς καὶ εἰς ἄλλας κεντρικὰς χώρας τῆς Ἰνδοκίνας», γεγραμμένῳ ὑπὸ τοῦ κλεινοῦ γάλλου φυσιοδίφου Ἑρρίκου Μουhot, ἀποσταλέντος τῷ 1858 ὑπὸ τῆς ἐν Λονδίνῳ Ἑπιστημονικῆς Ἑταιρίας πρὸς περιήγησιν καὶ ἐξερεύνησιν τῶν τέως ἀγνώστων καὶ δυσπροσέτιων ἐκείνων μερῶν, ἐν οἷς εὗρε τὸν θάνατον ὡς καρτερικὸς τῆς ἐπιστήμης μάρτυς, ἀπαντᾷ ἡ ἐξῆς περιεκτικὴ, εἰλημένη ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Σιάμ, γραφείσης ὑπὸ τοῦ τότε εὐκλεῶς ἐκεῖος ἡγεμονεύοντος πρώτου βασιλέως Φρά-Βάρδ-Σομ-δέτσ-Φρά-Φάρα-Μένδρ-Μάχα-Μογκούτ, καὶ ἣν ἐν μεταφράσει ᾗδε παρατίθωμεν.

Ἡ πόλεμος ἐξεργάγη τότε μετὰ τοῦ Πεγού καὶ τὸ Σιάμ ἀπεκατέστη αὐτόνομον κράτος. Ἐξ γενεᾶς μετὰ ταῦτα, ὑπὸ τὴν βασιλείαν τοῦ Ναράϊ, ἐνεκατέστησαν ἐνταῦθα διάφοροι Εὐρωπαῖοι ἔμποροι, ἐν οἷς καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Φολκόν, ὅστις διὰ τὰς ὑπηρεσίας αἱ παρέσχεν ἐγένετο κυβερνήτης πασῶν τῶν βορείων ἐπαρχιῶν τοῦ Σιάμ. Συνέλαβεν οὗτος τὸ σχέδιον ν' ἀνεγείρῃ ὄχυρόν φρούριον κατὰ τὸ εὐρωπαϊκὸν σύστημα πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πρωτεύουσας, καὶ τοῦ βασιλέως εὐνοϊκῶς ἀποδεξαμένου τὴν πρότασιν, ἐξελέξατο πρὸς τοῦτο ἐπικαιρὸν θέσιν τὰς δὲ διώρυγας τινος παρὰ τὰν πόλιν Βαγκόα, τὸ γεγονός δὲ τοῦτο ἐγένετο ἀφορμὴ πρὸς οἰκοδόμησιν καὶ συνοικισμὸν τῆς πόλεως ταύτης.

Ὁ αὐτὸς ἐπιφανὴς Εὐρωπαῖος παρεκίνησε τὸν Ναράϊ νὰ ἀνακτίσῃ τὴν πόλιν Νοφάδουρι (Λούβο), ἐν ᾗ ὠκοδόμησεν ἐξάριστον ἀνάκτορον εὐρωπαϊκοῦ ρυθμοῦ· ὠκοδόμησεν ἐπίσης εὐρείαν κατοικίαν δι' ἐαυτόν, εἴτα δὲ καὶ καθολικὴν ἐκκλησίαν ἀνήγειρεν, ἥς αἱ ἐπιγραφαὶ σώζονται ἔτι. Τῶν οἰκοδομῶν τούτων, ἀμεληθεῖσάν καὶ καταρρευσασάν μετὰ ταῦτα, ἀπομένουσι σήμερον τὰ καταπληκτικὰ εἰρεπία. Ὁ Κωνσταντῖνος ἐπεχείρει ἡδὴ, ἢ ἔτρεφε κατὰ νοῦν νὰ ἐπιχειρήσῃ καὶ ἄλλα ἔργα, ὅλον ὑδραγωγεῖα, ἀνασκαφὰς μεταλλείων καὶ τὰ τοιαῦτα, ὅποτε ἡ ζήλοσυνία τῶν μεγάλων ἔθηκε τέρμα εἰς τὸ στάδιόν του, γενομένη ἡ αἰτία τοῦ ἀλέθρου του. Κατηγοροῦντες ἐπὶ συμμετοχῇ εἰς συνωμοσίαν τινά, ἐφονεύθη τῇ διαταγῇ τοῦ βασιλέως. Οὕτω τοῦλάχιστον ἔχει ἡ κοινὴ παράδοσις, ἃν καὶ τὰ χρονικά τοῦ βασιλέως τοῦ Σιάμ διατείνονται ὅτι ἐφρονέθη ὑπὸ στασιασάντος τινος πρίγκιπος, καλῶς γινώσκοντος ὅτι τοῦ Κωνσταντῖνου ζῶντος.

1. ΠΑΡΕΛΘΟΝ.

δὲν ἠδύνατο αὐτὸς νὰντιπράξῃ κατὰ τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας. Δεικνύονται ἔτι τὰ ἔχνη τῶν ὀφελίμων ἔργων τοῦ ἀτυχοῦς εὐνοουμένου, ὅλον διώρυξ, μέλλουσα νὰ ἐνώσῃ τὴν Νοφάδουρι μετὰ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Φράβάρτ καὶ ὑδραγωγεῖον ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁρέων.»

Ὁ ἐν ταῖς παραγράφους ταύταις ἀναφερόμενος Εὐρωπαῖος οὐδεὶς ἄλλος εἶνε ἢ ὁ Ἕλλην Κωνσταντῖνος Γεράκης. οὐ τὸ ὄνομα, οὕτω παραδόξως ἀπὸ μεταφράσεως εἰς μετάφρασιν περιπεσόν, παρεμφερῆ καὶ ἐστρεβλωθὴ ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων ἱστοριογράφων τῶν παρελθουσῶν ἑκατονταετηρίδων. Τὸ κύριον ὄνομα Γεράκης μετεφράσθη ἰταλίστι Falcone, γαλλίστι Faucon, ἀπὸ τοῦ Falcone δὲ καὶ τοῦ Faucon μέχρι τοῦ Folcon τοῦ κειμένου ἢ ἀπόστασις δὲν εἶνε μεγάλη. Υἱὸς ξενοδόχου, γεννηθεὶς ἐν Ἀργαστολίῳ τῆς Κεφαλληνίας περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 18 αἰῶνος, ὁ Κωνσταντῖνος Γεράκης, ἐφηδός, μόλις ὢν, ἀπῆλθε τῆς πατρίδος χώρας ἐπὶ ἀγγλικῷ ἐμπορικῷ πλοίου. Ῥέκτης καὶ ἐπιχειρηματίας φάσει ὁ εὐτολμος νεανίας περιεπλανήθη, νέος Ὀδυσσεύς, οὐχὶ ἀναζητῶν ὡς οὗτος νὰ ἴδῃ καὶ μακρόθεν τὸν ἀποθνήσκοντα τῆς ἐστίας καπνόν, ἀλλὰ τὴν τύχην κατὰ πόδας διώκων, καὶ ἐφθασε μέχρι τῶν ἀπωτάτων χωρῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας, καθ' ἣν ἐποχὴν Ἀγγλοὶ καὶ Ὀλλανδοὶ καὶ Πορτογάλλοι θαλασσοπόροι μόλις ἐτόλμων νὰ προχωρήσωσι πέραν τῆς Ἰνδικῆς χειρσονήσου. Μετὰ περιέργους περιπετείας ὁ Γεράκης ἐνεκατέστη εἰς Σιάμ, ὅπου πλουτήσας διὰ τοῦ ἐμπορίου καὶ λαθῶν σύζυγον τὴν θυγατέρα ἐγγχωρίου μεγιστάνος, εἰσῆλθῃ ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὴν αὐτὴν καὶ διὰ τῆς εὐφύας καὶ τῶν ποικίλων αὐτοῦ γνώσεων προσελκύσατο τὴν εὐνοίαν τοῦ ἡγεμόνος. Συνέλαβε τότε πολλὰ ὀφελίμα καὶ ὄντως μεγαλεπήβολα σχέδια, ὧν, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῆς ἀνω περιεκτικῆς, πολλὰ ἤγαγεν εἰς πέρας. Ἀλλ' ὅ, τι ἐδόξεσε κυρίως τὸν Γεράκην εἶνε τὸ ἐξῆς, ἥπερ παραλείπει ἐν τῇ διηγήσει τοῦ ὁ ἐστεμμένος συγγραφεύς, ἀρνηθεὶς δὲ ἡμεῖς ἐκ τῶν ἄλλων τοῦ ἀνδρὸς βιογραφίαν. Ὁ εὐρὺς αὐτοῦ νοῦς ἰδεάσθη νὰ εἰσαγάγῃ τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν εἰς τὰς βαρβάρους ἐκεῖνας χώρας, καὶ τοῦτο ἀναντιλέκτως ἐκ τῶν σχεδίων του ἦτο τὸ μᾶλλον μεγαλουργόν. Πρὸς τοῦτο δὲ, τῇ συγκατανεύσει τοῦ προστάτου αὐτοῦ ἡγεμόνος, ἔγραψε πρὸς τὸν τότε ἐν Γαλλίᾳ κραταιῶς βασιλεύοντα Λουδοβίκον τὸν 18, οὗ ἡ φήμη εἶχεν ὑπερβῆ τῆς παλαιᾶς Εὐρώπης τὰ ἔρια. Σιμικὴ πρεσβεία ἀπεστάλη εἰς Παρίσιον καὶ συμμαχία ὁμολογήθη μετὰ τῶν δύο κρατῶν, γάλλοι δὲ ἱεραπόστολοι ἀπεστάλησαν εἰς Σιάμ πρὸς διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ γαλλικὸς στόλος, μετὰ στρατοῦ ἐφθασεν εἰς Βαγκόα πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ φιλοπροόδου ἡγεμόνος. Τὸ γε-

γονὸς τοῦτο, σπουδαῖον κεκτημένον ἀξίαν, ἄτε ἐν ἡ πρώτῃ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ μετὰ τῆς βαρβαρότητας τῶν χωρῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας ἐπίσημος συγχρότισις καὶ ἡ πρώτη ἐμφύτευσις τοῦ χριστιανισμοῦ εἰς τὰς ἀπωτάτας ἐκεῖνας χώρας, δφείλεται εἰς τὴν σπανίαν δεξιότητα καὶ τὸν ἔξοχον ὄντως νοῦν τοῦ Ἕλληνοπολίτου. Ἀτυχῶς τὸ τολμῆρόν τοῦτο πρὸς τὴν πρόδοον βήμα ἐγένετο ἀφορμὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Οἱ ἐγγύριοι μανθαρῖνοι ὑποβλέποντες καὶ μισοῦντες τὸν ξένον κυβερνήτην διέβαλλον αὐτόν, ἀκαταπαύστως συκοφαντοῦντες, πρὸς τὸν ἡγεμόνα καὶ τὸν λαόν, ὅστις μάλιστα προσκεκλημένος εἰς τὰ πάτρια μεθ' ὅλης τῆς ἀσιατικῆς νοθρότητας, ἐχθρικῶς διέκειτο πρὸς τοῦ εὐνοουμένου Εὐρωπαίου τὰ σχέδια καὶ τοὺς νεωτερισμούς. Τὴν χόλον δ' αὐτοῦ παρῴξυνον οὐκ ὀλίγον αἱ παρεκτροπαὶ τῶν γάλλων στρατιωτῶν καὶ τῶν ἱεραποστόλων ἡ ἀδελφότης. Φοβερὰ στάσις ἐξεργάγη καὶ εἴτε πράγματι ὁ ἡγεμὼν ἐπέσθη καὶ ἐθυσίασε τὸν εὐνοούμενον ἐνδοῦς εἰς τὰς προτροπὰς τῶν ἀντιζήλων εἴτε, ὅπερ καὶ πιθανόν, ἐπεσε ζῶν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐπαναστατῶν, τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ὁ ἀτυχὴς Γεράκης κατακρεουργηθεὶς, ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον. Τὰ εἰρεπία τῆς μεγαλοπρεποῦς αὐτοῦ κατοικίας σώζονται ἐν τῇ πόλει Νοφάδουρι, ἣτις ἦτο ἡ θερινὴ διαμονὴ τῶν ἡγεμόνων τοῦ Σιάμ καὶ ἐκαλεῖτο Λούβο ὑπὸ τῶν συγγραφέων τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος. Ἰδοὺ τίνι τρόπῳ περιγράφει αὐτὰ ὁ ἐπισκεψάμενος τὰ μέρη ἐκεῖνα, προσημνημονευθεὶς περιηγητῆς Ἑρρίκος Μουhot. «Ταῦτα ἦτο, λέγει, ἐν συνόλῳ ἡ εἰκὼν, ἣτις ἀπαρέστη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου, ἀπὸ τοῦ ὕψους, μικρᾶς παγίδας, ἣτις ὑπῆρξεν ἄλλοτε καθολικὸς ναός, καθὰ δηλοῦται ἐκ τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ αὐτῆς σχεδίου καὶ τῆς ἐπιγραφῆς «Jesus hominum Salvator, κεχαραγμένης χρυσῶς γράμμασιν ἐπὶ τοῦ θόλου τοῦ βωμοῦ.

Ὁ ναὸς οὗτος ἀπετέλει μέρος τοῦ μεγάρου τοῦ Κωνσταντῖνου, τοῦ μεγαλοφροῦς ἡγεμόνου τυχοδιώκτου ὅστις πρῶτος συνέλαβε τὸ σχέδιον τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἀνατολικῆς διὰ τῆς Ἀθσεως. Ἐπεκατέστη πρὸς τοῦτο τὴν συνδρομὴν Λουδοβίκου τοῦ 18, συνήρξατο νὰ παραχωρηθῶσι τοῖς Γάλλοις αἱ πόλεις Βαγκόα καὶ Μεργὶ καὶ ἀπέθανε ὅμως τοῦ κρόνου καὶ τῶν ραδιοργάνων τῆς παλαιᾶς σιαμικῆς φαντασίας. Τὰ εἰρεπία τῆς ἡγεμονικῆς αὐτοῦ κατοικίας, κεῖνται χαμαί, ἀλλ' αἱ διατηρούμεναι ἔτι τῶν στοῶν ἀψίδες καὶ τὰ ἔτι ὑδρία τῶν τοίχων λείψανα δεικνύουσι τὰς εὐνοίας αὐτῆς διαστάσεις, ἐνῶ τὰ ἀπειρα μαρμάρια συντρίμματα, τὰ τεταμμένα ὑπὸ τὸ νῦν μαρτυροῦσι περὶ τῆς φιλοκαλίας καὶ τῆς μελεθευτικῆς τοῦ ἰδρυτοῦ τοῦ κτιρίου. Ἡ βιογραφία τοῦ ἐπιφανοῦς τούτου ἀνδρὸς συνε-

γράφει ἐν ἐκτάσει ὑπὸ τοῦ Ἀνθίου Μαζαράκη, ἐν ταῖς Βιογραφίαις τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς Κεφαλληνίας, εὐρήναι δὲ καὶ ὑπὸ τὸ παραμορφωμένον καὶ ξενόφωνον ὄνομα ἐν τοῖς κυριωτέροις βιογραφικοῖς λεξικοῖς τῆς Ἑσπερίας.

Τοιοῦτος ἐν περιλήψει ὁ βίος τοῦ ὄντως ἐξόχου τούτου ἀνδρός. Οἱ Εὐρωπαῖοι περιηγηταὶ καὶ θαλασσοπόροι τοῦ αἰῶνος ἐκείνου, ὧν τὸ ὄνομα ἀπθανάτισθη, δὲν ἐπραξαν βεβαίως πλείονα τοῦ Κωνσταντίνου Γεράκη. Ἀπὸ μικροῦ μέγας γενόμενος, μετὰ βίον τρικυμῶδη καὶ ἐμπλεῶν περιπετειῶν, φθάνει εἰς χώρας ἀπωτάτας, ἐνθα νύξ ἀφегγής ἀμαθείας καὶ βαρβαρότητος βασιλεύει, καὶ τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ καὶ τὸν πλοῦτον, ὃν διὰ τῆς εὐφύας τοῦ ἀπέκτησε, χρησιμοποιοῖ ὑπὲρ τῆς διαδόσεως τοῦ ἱλαροῦ φωτός τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἀληθοῦς θρησκείας καὶ πῖπτει εὐγενὲς τῆς ιδέας τοῦ μάρτυρος. Γάλλοι καὶ Ἰταλοὶ ἐναμίλλως διεφιλονέκησαν τὸ ὄνομά του, ἀλλὰ τὸ κλέος ἀπομένει εἰς τὴν γενέτειραν αὐτοῦ γῆν.

Ἐν Καστελλαμάρε, κατ' Ἀβγούστον τοῦ 1879. Χ. Α.

ΚΑΤΕΚΑΗΜΕΝ

Πυρίφλεκτος ἔγινεν ἡ Ἀττική καὶ ἡ Εὐβοία. Τὰ ὠραία δάση, τὰ ἐκ πευκῶν καὶ δρυῶν, τὰ δ-πικθον τοῦ Πεντελικοῦ καὶ τῆς Δακελείας καὶ πέραν τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου, καίονται ἀλλεπάλληλα. Πυκνὸς καπνὸς ἐν εἰδῇ νεφέλης βαρείας καὶ φαίδας ἐκάλυπτε πρὸ μικροῦ ἔτι τὸ τέταρτον τοῦ ὀρίζοντος πρὸς τὰ βορειοανατολικά, καὶ διέχυεν τὴν ἀσφύξιν εἰς τὸ περὶ τὰς Ἀθήνας πεδῖον. Ἐπὶ ἐνα μῆνα κατεστέρησαν πᾶσαι αἱ φλέβαι τῆς φυτικῆς ζωῆς, πᾶσα πηγὴ ἐξηράνθη, πᾶσα ἱκμάς δρόσου ἐξηφανίσθη· αὐχμηραὶ δὲ αἱ Ναϊάδες καὶ αἱ Δρυάδες ἀπὸ τῆς κωινικῆς κορυφῆς τοῦ Πεντελικοῦ ῥηγνύουσι γοερὰν κραυγὴν πρὸς τὸ πανελλήνιον ἄστυ, τὴν ἀκρόπολιν τοῦ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν πολιτισμοῦ, τὴν σώτειραν κιθαρὸν τῶν ἀστυκῶν καὶ πολιτικῶν ἐλευθεριῶν μας. Ἀλλ' ἡ κραυγὴ τῆς φύσεως, πυριφλεγόμενη, καταπνίγεται ἀπὸ τὰ βακχικά ἄσματα τὰ περὶ τὸν Ἰλισσὸν καὶ τὸ Φάληρον, οἱ δὲ κυβερνῶντες ἡμᾶς κατακόπτονται περὶ τοὺς βουλευτικὸς συνδυασμούς· Ὡ τάλαινα φύσις! Ὡ δάση συνηρεφῆ, ἀγλάϊσμα, χάσμα, ὕγεια, τροφὴ τῶν τεττιγοφόρων! Εἰς ποίας ἐγκληματικὰς χεῖρας περιέπεσεν ἡ περὶ ὑμῶν μέριμνα! Εἰς ποίαν ἀνάλητον, κωφὴν καὶ μωρὰν κηδεμονίαν περιῆλθεν ἡ φρούρησίς σας!

Εἶναι ἀκατανόητον πρᾶγμα. Ἀνὰ πᾶν ἔτος, κατὰ τὸ θέρος ἐκρήγνυνται αἱ πυρκαῖαι, καὶ ἀπογομνώνουν τὴν ἔψιν τῆς ἑλληνικῆς γῆς ἀπὸ τὸν ὀλίγον τὸν σποραδικὸν στολισμὸν, τὸν ὁποῖον ἡ βαρβαρότης, ἡ ἀμάθεια καὶ ἡ δουλεία ἀφῆκαν περὶ τὰ αὐχμηρὰ, τὰ κατεσκληκότεα, τὰ διψαλέα τῆς στέρας. Καὶ μ' ὅλα ταῦτα κατ'

ἔτος ἐπαναλαμβάνονται αἱ πυρκαῖαι φοβερώταται καὶ ἐπιμονώταται ἀναθρώσκουσι περὶ τὴν πρωτεύουσάν, ὥσάν διὰ τὰ ἐφουβέουσιν εἰς τὴν φροντίδα τῶν κυβερνῶντων. Μάτην οἱ δρακόντιοι νόμοι, οἱ κατὰ τῶν πυρπολιστῶν, οἱ ἐπὶ τοῦ Σίμου κατὰ τὸ 1859 ἐπὶ Ὀθωνος θεσπισθέντες, ἔμειναν χάρτης νεκρὸς, τὸ δὲ κακὸν, ὡς Ἀερναῖα Ὑδρα, ἀπὸ πάσης λύχμης, ἀπὸ παντὸς δεινδρσκαπέστου βουνοῦ τῆς Ἑλλάδος ἀνυψοῖ τὰς πυριπνύους, τὰς φαρμακερὰς τοῦ γλωχίνας. Δὲν ὑπάρχει σωτηρία διὰ τὸν τόπον αὐτόν· πρέπει νὰ μεταβληθῇ εἰς Σόδομα καὶ εἰς Γόμορα· ἐπὶ δὲ τῶν ἀπεξηραμμένων ὁρίων του πρέπει νὰ στήσῃ τὸν λιγνυῶδη τῆς θρόνον ἡ Ἐρινύς τῆς καταστροφῆς.

Καὶ ἄλλοτε ὑψώσαμεν φωνὴν ὑπὲρ τῶν ταλαιπώρων, ἀχ! τῶν περικλημένων δασῶν. Τὰ ποιοῦμεν, διότι ἀνετράφημεν ἐν αὐτοῖς, καὶ αἷμα στάζει ἡ καρδίά μας, ὅταν τὰ βλέπομεν ἀνευ λόγου καταστρεφόμενα. Καὶ ἄλλοτε ὑψώσαμεν φωνὴν ὑπὲρ τῶν δασῶν. «Μὴ Οἶγε τὰ δάση» εἶναι τροφή καὶ ὕγεια καὶ στολισμός, εἴπομεν διὰ μυρίων τρόπων. Ἐπόμεν εἰς τοὺς κυβερνῶντας: Περιφρουρήσατε τὰ δάση ἀνθρωπινώτερον· ἀλλὰ συγχρόνως καὶ διδάξατε τοὺς λαοὺς ἐξ ἀπαλῶν ὁνύχων ἀπ' αὐτοῦ τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, ὅτι καθήκον ἔχουν νὰ σέβωνται, νὰ πονοῦν, νὰ φροντίζουν διὰ τὰ δάση· διότι ἀπ' αὐτῶν ἐξαρτᾶται ἡ ζωὴ, ἡ ὕγεια τῶν. Διδάξατε τοὺς λαοὺς ἀπὸ τοὺς ἀμβωνας τῶν ἐκκλησιῶν, ἀπὸ τῆς ἱερᾶς πόλης, ἀπὸ τοῦ μυστηρίου τῆς ἐξομολογήσεως, ὅτι ὁ καταστρέφων τὰ δένδρα ἀποξηραίνει τὴν πρῶτην πηγὴν τοῦ πλοῦτος τῶν κοινωνιῶν. Ἐπόμεν εἰς τοὺς κυβερνῶντας: Ἀποσπάσατε τὴν φρούρησιν τῶν δασῶν ἀπὸ τὰς βεβήλους χεῖρας τῶν κοινῶν δασοφυλάκων, οἵτινες διορίζονται κατ' εἰσήγησιν τῶν κατὰ τόπους σπουδάρχων καὶ περὶ πᾶν ἄλλο καταγινόμενον, ἡ περὶ τὴν φρούρησιν τῶν δασῶν, γίνονται ἀντὶ φυλάκων αὐτοὶ οἱ πρωταῖτιοι τῶν πυρκαϊῶν.—Ἀνάθεμά σας, ψευδοαντιπροσωπεῖται καὶ ψευδοελευθερία ἑλληνικαί! Πᾶν ἔγκλημα διαπράττεται, καλύπτεται καὶ ἐξαγνίζεται ὑπὸ τὴν ἀπατηλὴν τὴν πονηρὰν καὶ πεπονηρευμένην ιδέαν σας. Ἐπόμεν εἰς τοὺς κυβερνῶντας: Διοργανώσατε τὴν δασονομικὴν ὑπηρεσίαν στρατιωτικῶς, ὥπως εἶναι διοργανωμένη καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Εὐρώπης, ὅπου καὶ οἱ λαοὶ καὶ κυβερνήσεις γνωρίζουσι καὶ ἐκτιμῶσι τὰ ἀγαθὰ τῆς καλῆς καταστάσεως τῶν δασῶν. Ἀλλ' ἡ φωνὴ μας ἦτον φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ.—Ἐπόμεν εἰς τὸν λαὸν τῆς Ἑλλάδος: Ἀλλ' ἀφοῦ οὐδὲν ὠφελοῦσιν οἱ νόμοι· ἀλλ' ἀφοῦ κατὰ κακὴν σου μοῖραν καὶ κατὰ μοιραίαν κακοτυχίαν σου, ὦ λαὸς τῆς Ἑλλάδος, ἔχεις τοὺς κυβερνῶντας τὸσον τυφλοὺς, τὸσον κωφοὺς, τὸσον ἀσυνειδήτους· ὥστε οὔτε ἀπ' ἐαυτῶν ἐξευρίσκουν τί, οὔτε ἄλλων ἐξευρίσκόντων ἀκούουσιν,

ἀνάλαβε σὺ, ὦ λαὸς τῆς Ἑλλάδος, τὸ ἔργον νὰ διασώσῃς τὰ δάση σου, μελετῶν τὸ θέμα, σκεπτόμενος περὶ τῶν δυνατῶν καὶ ἐκτελεστέων τρόπων τῆς διασώσεως.

Συγκρότησον ἐταιρίαν πολυπληθεῖς, ἀνάλαβε σὺ τὴν διδασκαλίαν καὶ πρόνοιαν περὶ αὐτῶν, καὶ φώτισον καὶ αὐτὴν τὴν κυβερνήσιν σου, καὶ βιάσόν τὴν νὰ πράξῃ τὸ καθήκον τῆς. Τὶ δαπανᾷς εἰς συλλόγους πολιτικούς, ὧν οὐκ ἔστιν οὔτε ἀριθμὸς οὔτε ὄφελος; Κατάδωθι εἰς πρακτικώτερα ἔργα!—Ταῦτα καὶ ἄλλα πολλὰ εἴπομεν καὶ ἐκηρύξαμεν ἀλλ' ἡ φωνὴ μας ἦτο καὶ ἐδῶ πάλιν: φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ. Καὶ τί νὰ πρωτοκλαύσῃ τις εἰς τὸν τόπον τοῦτον, τὸν ὁποῖον φαίνεται, ὅτι κατηράσθη ὁ Θεὸς ἐξ αὐτῆς τῆς γενεσεῶς του!

Οἱ ἐγὼ μέλεος, τί ποτ' ἀπίσω;

Ποῖαν ἀχὼ; ποῖον ὄδυρόν;

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ

Νεαρὸς φοιτητὴς τοῦ ἐν Πέστῃ Πανεπιστημίου προσκλήθει εἰς χορὸν τινα, παρήγγειλε ζεύγος στιλπνῶν ὑποδημάτων.

Ἡ ἡμέρα τοῦ χοροῦ ἤγγιζεν, ἀλλὰ τὰ ὑποδήματα δὲν ἐφαίνοντο καί, ὡς εἰκὸς, ὁ φοιτητὴς ἐδυσφόρει.

Ἀδὲν θὰ τὰ ἔχῃς τὰ ὑποδήματα, τῷ ἔλεγον οἱ φίλοι πειράζοντες αὐτόν.

—Ἀμ' δέ! ἀπεκρίνετο ὁ νέος.

Τὴν παραμονὴν τοῦ χοροῦ, ἔρχεται εἰς τοῦ ὑποδηματοποιοῦ καὶ ἐρωτᾷ·

—Τὰ ὑποδήματά μου;

—Κύριε, ἀποκρίνεται ἀπελπισ ὁ ἀνακριθὲς τεχνίτης, ἔχω, εἰσέβρετε, τόσας παραγγελίας δι' αὐρίον...

—Ἀ, ἔτσι λοιπὸν εἶσαι σὺ; τώρα βλέπεις... ἀνεφώνησεν ὀργίλως ὁ νέος.

Καὶ ἀπελθὼν, ἐπανερχεται μεθ' ἡμίσειαν ὥραν ἄγων δύο κύνας, ἐξ ἐκείνων οὓς ἔχουσι συνήθως οἱ οὐγγροὶ φοιτηταὶ συντηροῦντες αὐτοὺς δαπάναις τοῦ σωματείου των.

—Τοὺς βλέπεις αὐτοὺς τοὺς δύο σκύλους; εἶπεν εἰς τὸν ὑποδηματοποιόν.

—Μάλιστα, κύριε.

—Κοιμήτεια θὰ σὲ κάμουν ἂν δὲν τὰ ἔχῃς ἔτοιμα τὰ ὑποδήματα αὔριον τὸ ἀπόγευμα.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπῆλθεν. Ἀλλ' ἀνθρωπὸς τις ἐξεπύθηδες πληρωθεὶς ἱστατο ἐκ διαλειμάτων πρὸ τοῦ ἐργαστηρίου καὶ ἔκραζε διὰ φωνῆς λυπηρᾶς καὶ πενθίμου·

—Κακόμοιρε! μὴ λησμόνει τὰ ὑποδήματα τοῦ Χ. Α.

Μία μόνη νύξ ὑπελείπετο εἰς τὸν δόσμοιρον ὑποδηματοποιὸν πρὸς κατασκευὴν τῶν ὑποδημάτων, ἅτινα ἀπῆρτον παρ' αὐτοῦ διὰ τοῦ πα-

Τ. ΠΑΛΑΓΓΙΝΙΣΤΑΣ

ραδὸξου τούτου τελεσιγράφου. Τὴν δεκάτην ἐκλείσει τὸ ἐργαστήριόν του καὶ εἶπε στενάζων εἰς τὴν γυναῖκά του.

—Ἐλα, ἔλα, πρέπει νὰ κάμωμεν νυκτέρι ἀπόψε.

Ἐν ᾧ δ' ἐπορεύετο οἴκαδε διὰ τῶν ἐρήμων τῆς πόλεως ὁδῶν μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων του, αἴφνης ἐν τῇ μέσῳ τῆς νυκτὸς ἀκούουσι μακρόθεν ὕλακας κυνῶν καὶ νεαρὰν φωνὴν λέγουσαν·

—Ἵποδηματοποιεῖ, συλλογίσου ὅτι κινδυνεύει ἡ ζωὴ σου, συλλογίσου τὴν οἰογένειάν σου...

Τὴν ἐπαύριον ὁ φοιτητὴς φορῶν τὰ ἀπαστράπτοντα στιλπνὰ ὑποδήματά του ἐχώρευε λυσσωδῶς...

Ὁ νέος οὗτος φοιτητὴς τῆς Πέστης ἦτο οὐδεὶς ἄλλος ἢ ὁ Ἀνδρόσσης ὁ πρὸ μικροῦ παραιτηθεὶς ἀρχικαγγελάριος τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Αὐστρίας καὶ Οὐγγαρίας. Κυρία *Σ.

Ὁ Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης ἀφῆκεν ἀνέκδοτόν τι ἀλλ' ἡμιτελὲς δυστυχῶς ποίημα, τὸν «Φωτεινόν», οὗ τινος ἀδούσιμα τι, φιλοφρόνους ἀποσταλὴν ἡμῖν ὑπὸ τῶν υἱῶν του, δημοσιεύομεν ἐν τοῖς ἐπομένοις. Τὸ ποίημα τοῦτο ἔχει ὅμα ἐπαισθηδὸν τι τῆς ἐν Ἑλλάδι Φραγκοκρατίας, ἡ δὲ σκηνὴ ὁδοῦται ἐν Λευκάδι ἐπὶ Γρατιανοῦ Τζώρτζη, φράγκου ἀδελτοῦ τῆς νήσου. Τοῦ ποιήματος τοῦτου μέλις ἐπρόφθασι νὰ γράψῃ ὁ ποιητὴς τρία ἄσματα, καὶ τοι ἀπὸ τίνος χρόνου ἐργάζεται πρὸς τοῦτο μετὰ πυρετώδους ταχύτητος, ὥστε προαισθανόμενος τὸ ταχὺ τέλος του καὶ ἐπιθυμῶν νὰ προσφέρῃ τὸ τελευταῖον τοῦτο ποιητικὸν τοῦ ἄνθρωπος ἀκέραιον εἰς τὸν ἱδνικὸν Παρνασσόν. Τὸ ἐπόμενον ἀπόσπασμα ἀποτελεῖ τὸ τέλος τοῦ β' ἄσματος· ἡ νεῖς ἥτις ἀναρρίζεται μετὰ τὸ τραγοῦδιον εἶνε ἡ ὠραία θυγάτηρ τοῦ Φωτεινοῦ, γέροντος ὑπαρχηγοῦ τῆς Λευκάδος καὶ ἡρώος τοῦ ποιήματος, Σ. τ. Δ.

ΦΩΤΕΙΝΟΣ

Ἀλλὰ τοῦ Μᾶν τὸ σῖννεφο φεύγει μὲ μῖδς καὶ σβύεται Ἄμα τοῦ ἡλίου 'ς τὰ βουνὰ προβάλουν ἡ ἀχιτίδες. Ποῖα λάμψη τάχα τῆς φτωχῆς τὴν καταχνία θὰ διώξῃ; Τ' ἀνίσουχα τὰ μάτια τῆς στηλιώνει 'ς τὴν εἰκόνα Ποῦ ἐπάνωθ' ἐκείνη κρέμεται, κυττάζει τὸ κανθῆλι Ποῦ τὴν φωτίζει ἀκοίμητο κ' εὐθὺς 'ς τὸ μέτωπό της Ἀστράφτει πάλ' ἡ ἑσπερία καὶ καταβιβάνει ὁ ὕπνος 'Σ τὴ βλέφαρά της ἐλαφρὸς. Τὴ πικραμένα χεῖλη Στοιλίζει τὸ χαμόγελο καὶ σὲ βυζασταροῦδι Μονάχη ναναρίζεται σιγὰ μετὰ τὸ τραγοῦδι.

Σὲ παράμερο λαγκάδι Καταβιβάνει μιὰν αὐγὴ Διψασμένο ἕνα κοπάδι Καὶ ξανοίγει μιὰ πηγὴ.

Ἀέν' ὅτ' ἦταν μαγευμένη Κ' εἶχε φίλο ἕνα στοιχειὸ Ποῦ τὴν ἤθελε κλεισμένη Νὰ μὴ βλέπῃ οὐτ' οὐρανὸ.

Μέρα νύχτα ἐκεῖ σιμά της
Τὴ σκεπάζει μὲ κλαδιά,
Δὲν ἀφίνει ἔς τὰ νερά της
Νὰ βραχοῦν οὔτε πουλιά.

Μπαρμμένα ὀλογοῦρά του
Ρεῖσουν ἀνθή καὶ φυτά
Ἄλλα χεῖλη ἀπ' τὰ δικά του
Δὲν ἐγλύκαινε ἡ δροσιά.

Κι' ὅταν εἶδε ἔς τὰ πλευρά του
Μὲ βουθούνια τεντωτά
Νὰ φρυμάζουν τὴν κυρά του
Χίλια τέρατα φριχτά,

Νὰ βεβάζουν λυσασμένα
Τὰ κουδούνια νὰ χτυποῦν
Νὰ ζητοῦν δαμονισμένα
Τὴν πηγή νὰ καταπιοῦν,

Στρέφει ἀνήσυχος τὸ μάτι
Τὴ βρυσούλα του νὰ ἰδῇ,
Ἄν κοιμάται ἔς τὸ κρεβάτι,
Ἄν τρομάξῃ, ἂν ἀγρυπνῇ.

Κι' ἀντί βλέπει ἔς τὸν καθρέφτη
Τοῦ νεροῦ κρυφά, κρυφά,
Τὸ βροσκὸ τὸν ψυχοκλέφτη
Ποῦ τῆς ἔβριχνε φιλιά.

Τὸν ἀνάκραξ' ἀπ' τὴ βάχνη
Καὶ τοῦ λέει: «Παῖδι τρελὸ
Μὴ μοῦ κρύβεις καὶ ἀμάχη»
Ἄπο' σένα δὲ ζητῶ.

»Ἐχω κόρη αὐτὴ τὴ βρύση
»Π' ἀγαπᾷς τόσον καιρὸ
»Ἐλα πιὲ νὰ σὲ δροσίση
»Τὸ παρθένο τῆς νερό».

Τότε ἀπλώνει μὲς ἔς τὰ βόθρα
Τὸ καλόβουλο στοιχειό,
Τὸν ἀφρὸ τῆς πέρνει, πλάθει
Δίνει σάρκα ἔς τὸ νερό.

Κ' ἡ παιδοῦλα τοῦ προβαίνει
Δροσοτάλαχτη, ξανθὴ,
Φέγγ' ἡ χώρα φωτισμένη
Ἀπὸ τέτοια ἀναλαμπή.

Τοῦ βοσκοῦ μὲ μὴ ἔς τὴν πλάτη
Σὰν πορφύρα βασιλιά
Αἰμπεῖ ὀλόχρυση ἡ φλοκάτη
Καὶ σὰ σκῆπτρο ἡ λαγουδιά.

Φεύγει τ' ἀγριο τὸ κοπάδι
Χίλια δέντρ' ἀνθοβολοῦν
Χίλιαι βρύσαις τὸ λαγαρόδι
Τὸ ξερό δροσολογοῦν.

Ἐλυθήκανε τὰ μάγια!
Ἐς τὸ πλευρὸ τοῦ βασιλιά
Ἐκαμάρωναν τὰ πλάγια
Τὴ γλυκεῖά τους τὴν κυρά.

Γινώμαι καὶ σκέψεις ἡθικαὶ τοῦ δουκάς

ΔΕ-ΛΑ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ

(Μετάφρασις Γ. Ζωγιοῦ.)

242.

Πολλάκις ἐνοχλοῦμεν τοὺς ἄλλους, νομίζον-
τες ὅτι ἀδύνατον εἶναι νὰ προξενήσωμεν αὐτοῖς
ἐνόχλησιν εἰσδίδοντες.

243.

Ἐπιχειρήματα ὄντως ἀδύνατα ὀλίγα ὑπάρ-
χουσιν. Ἀποτυγχάνομεν δὲ κατὰ τὴν ἐκτέλε-
σιν, οὐχὶ τοσοῦτον δι' ἑλλειψιν τῶν ἀναγκαίων,
ὅσον τῆς βραδυμίας ἡμῶν ἐνεκα.

244.

Πάντας κατὰ τὴν δεξιότητα ὑπερέχει ὁ τῶν
πραγμάτων τὴν ἀξίαν γινώσκων.

245.

Δεξιότατος εἶναι ὁ γινώσκων τὴν τέχνην τοῦ
κρύπτειν τὴν ἰδίαν αὐτοῦ δεξιότητα.

246.

Ἡ κοινὴ νομιζομένη γενναιοφροσύνη πολλὰ-
κις κατὰπλαστός τις εἶναι φιλοδοξία, μισρὰ
καταφρονοῦσα συμφέροντα, πρὸς ἐπιτυχίαν με-
γάλων.

247.

Τὸ πιστόν, τὸ ἐν τοῖς πλείστοις τῶν ἀνθρώ-
πων ἐπιλάμπων, τῆς φιλαυτίας εἶναι ἐπινόημα,
πρὸς σαγήνην τῆς πίστεως τῶν ἄλλων. Ὁργανον
εἶναι, δι' οὗ ὑψοῦμεθα ὑπεράνω αὐτῶν καὶ τῶν
σπουδαιοτάτων αὐτῶν ἀπορρήτων γινόμεθα
ταμίαι.

ΛΑΠΘΕΙΑΙ

* * Ὁ ὁμογενὴς ἱστοριογράφος ὁμοιάζει τὸν
πατέρα ὅστις εἰμπορεῖ μὲν καὶ ἑαυτὸν νὰ κρίνῃ
ἐν δικαιοσύνῃ περὶ τῶν ἰδίων τέκνων, δημοσίᾳ
ὅμως βέπει εἰς τὸ νὰ συγκαλύπτῃ ἢ νὰ μετριάξῃ
τὰ ἐλαττώματα αὐτῶν. (Κ. Παπαρηγόπουλος).

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Κρεωπώλης ἐλθὼν πρὸς τινὰ δικηγόρον «Κύ-
ριε δικηγόρε, τῷ εἶπε, ὅταν εἷας σκύλος κάμη
ζῆμιαν εἶνε ὑπεύθυνος ὁ κύριός σου;

— Βεβαίως.

— Τότε λοιπόν, ἐπειδὴ ὁ σκύλος σας μοῦ ἐ-
πῆρε ἓνα μερὶ ἀρνιοῦ μοῦ ὀφείλετε ἓνα πέντε
καὶ ἕξ ἡντα.

— Μάλιστα εὐχαρίστως, ἀπεκρίθη ὁ δικηγό-
ρος, καὶ νὰ ἰδῆς ὅτι τόσα κάμνει καὶ ἡ συμβουλή
ποῦ σοῦ εἶδωκα. Ὡστε εἴμεθα ἴσα κ' ἴσα.

— Ἀνάγκη νὰ διώξωμεν ὅλους τοὺς ὑπὲρ-

τας μας, ἔλεγεν ἀνὴρ τις πρὸς τὴν σύζυγόν του.
— Τί τρέχει λοιπόν;
— Δὲν θὰ τὸ πιστεύσῃς; ποῦ ὀλίγου ἐπέερασα
ἀπ' τὸ μαγεργὸ καὶ τί νομίζεις ὅτι ἤκουσα;
Δὲν οὐδ' τὸ πιστεύσῃς. . . Χίλια δυὸ φοβερά
πράγματα ἔλεγον οἱ ἀχρεῖς καὶ δι' ἐμὲ καί. . .
διὰ σέ!

— Καὶ λοιπόν;

— Ὡς τοὺς διώξω παρευδύς.

— Μή, πρὸς Θεοῦ, τοὺς διώξῃς! Ὡς ὑπάγουν
ἄλλοι νὰ ἐπαναλάβουν τὰς ἀτιμίας των. Προ-
τιμῶ νὰ μείνουν καλλίτερα ἐδῶ μέσα, ἀναμε-
ταξὺ μας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

«Οἱ Ἀγγλοὶ ἀγαπῶσι νὰ λέγωσιν ὅτι οὐ-
δέποτε ὁ ἥλιος δύνει ἐν τῷ βρετανικῷ κράτει.
Ἐφημερίς τις τῆς Φιλαδελφίας παρατηρεῖ ὅτι τὸ
αὐτὸ δύνανται νὰ εἰπωσιν καὶ οἱ βόρειοι Ἀμερι-
κανοί. Καὶ ἀληθὲς τὸ ἔδαφος τῶν Ἡνωμένων
Πολιτειῶν καταλαμβάνει 197 μοίρας μήκους,
τουτέστι 17 μοίρας πλέον τῆς ἡμιπεριφέρειας
τῆς γῆς. Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν ὁ ἥλιος δύνει κατὰ
τὸ ἄκρον τῆς Βεριγγείου θαλάσσης, ταυτόχροτως
ἀνατέλλει καὶ καταυγάζει διὰ τῶν ἀκτίνων του
τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰ δάση τῆς Μαινης. Ὡστε ἐν
ᾧ ὁ τῶν Ἀλεουτιῶν νήσων κάτοικος ἀλιεὺς ἐ-
τοιμάζεται νὰ ἀνασύρῃ τὸ πλοῖόν του κατα-
παύων τὸ ἡμερήσιον ἔργον του, ὁ ὑλοτόμος τῆς
Μαινης ἀφυπνίζομενος ὑπὸ τῆς ἡοῦς μεταδίδει
μακρὰν διὰ τῆς ἡχοῦς τῶν δασῶν, τοὺς κτύπους
τοῦ πελέκεως αὐτοῦ.

«Ἐγένετο ἐπ' ἐσχάτων, γράφει ὁ «Παρνα-
σός», εὐφυστάτη ἐφαρμογὴ τοῦ ἡλεκτρισμοῦ ἐν
τῇ θαλασσοπορίᾳ. Ὁ Ἀγγλος Ἑρρίκος Σενσι
κατάρθωσε νὰ κατασκευάσῃ μαγνητικὴν πυξίδα
διὰ τῆς ὁποίας ὁ κυβερνήτης τοῦ πλοίου, εἰδο-
ποιεῖται ἅμα τὸ πλοῖον παύσῃ ν' ἀκολουθῇ τὴν
διαγεγραμμένην ὁδόν, διὰ τοῦ ἡχοῦ κωδωνίσκου.
Ἡ συσκευή περιέχεται ἐν μικρῷ κιβωτίῳ εὐμε-
τακρίστῳ, τὸ ὅποιον κατὰ γενικὸν κανόνα τί-
θεται ἐντὸς τοῦ δωματίου τοῦ πλοίαρχου. Πᾶσα
παρέκκλισις πρὸς τὰ δεξιὰ ἢ πρὸς τ' ἀριστερά
θετεῖ τὸν κωδωνίσκον εἰς κίνησιν. Ὑποθετέον
ὅτι ὁ πλοίαρχος καταλείπων τὴν γέφυραν τοῦ
πλοίου ἔδωκε τὴν διαταγὴν ν' ἀκολουθήσῃσι
διεῦθυνσιν τινὰ, θέτει δὲ τὸν δείκτην τοῦ ὄρ-
γάνου ὑπὸ τινὰ γωνίαν καὶ ἀντί, ὡς νῦν συμβαί-
νει, νὰ ἦνε ἡναγματομένος νὰ προσέχῃ εἰς τὴν
πυξίδα διὰ νὰ βεβαιούται ὅτι ἡ διαταγὴ αὐτοῦ
ἐκτελεῖται, ἀναθέτει τὴν φροντίδα ταύτην εἰς
τὸ νέον ὄργανον, ὅπερ ἡρεμεῖ ἐνόςφω τὸ πλοῖον
ἀκολουθεῖ τὴν παρ' αὐτοῦ ὑποδειχθεῖσαν διεύθυν-
σιν ἂν ὅμως τὸ πλοῖον παρεκκλίνῃ ταύτης, ὁ
κωδωνίσκος τοῦ ὄργάνου ἀρχεῖται ἡγῶν καὶ δὲν
παύει μέχρις ὅτου τὸ πλοῖον ἀναλάβῃ τὴν προ-
τεραν αὐτοῦ διεύθυνσιν. Ὁ πλοίαρχος διὰ τοῦ

ὄργάνου τούτου ἀπαλλάσσεται πολλῶν φροντί-
δων καὶ περιπλοκῶν καὶ ἀποφεύγει τοὺς σκοπέ-
λους μετὰ μεγαλητέρας τῆς τῶς ἀσφαλείας,
οἱ δὲ κίνδυνοι ἐν γένει τῆς θαλασσοπορίας ἐλατ-
τοῦνται σπουδαίως.

«Ἡ πλουσία βιβλιοθήκη τοῦ Βίρμινγχαμ ἐ-
γένετο, ὡς γνωστὸν, πρὸ τινος, παρανάλωμα
τοῦ πυρός. Ἡ καταστροφὴ αὕτη ἐπεισε τὴν διεύ-
θυνσιν τῆς ἐν Βαστῶνι τῆς Ἀμερικῆς βιβλιοθή-
κης νὰ εἰσαγάγῃ τὸ ἐξῆς μέτρον: Ἐγκατέστησε
νυκτοφύλακα οὗ ἡ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ περιπολία
εἶνε ὠρισμένη οὕτως, ὥστε νὰ διέρχεται ἐκ τῶν
αὐτῶν μερῶν ἀνὰ ἡμίσειαν ὥραν. Δι' εὐφυσίας δὲ
τινος μηχανισμοῦ, σημειοῦντος τὴν ἐκαστοτε
διάβασιν αὐτοῦ, καθίσταται τὴν ὑστεραίαν εὐ-
χερὴς ἡ ἐξέλεξις τῆς περὶ τὴν ὑπηρεσίαν ἀ-
κριβείας τοῦ νυκτερινοῦ φρουροῦ.

«Ἐν προβλεπόμενῃ ἡλικίᾳ ἀπαβίωσε κατ'
αὐτὰς ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ διάσημος μεταρρυθμιστὴς
τοῦ ταχυδρομικοῦ συστήματος I. P. Χάλλ. Ἐν
ἔτει 1837 ἐδημοσίευσεν τὸ πρῶτον αὐτοῦ φυλλά-
διον περὶ τῶν ταχυδρομικῶν μεταρρυθμίσεων,
δι' οὗ ἐπρότεινε νὰ ἐλαττωθῶσι τὰ ταχυδρομικὰ
τέλη καὶ νὰ ὑπολογίζωνται, οὐχὶ πλέον ἀναλό-
γως τῶν ἀποστάσεων, ἀλλ' ἀναλόγως τοῦ βάρους
τῆς ἐπιστολῆς. Βραδύτερον ὁ Χάλλ διωρίσθη
διευθυντὴς τῶν ταχυδρομείων, ὅπως ὀργανώσῃ
τὸ σύστημα αὐτοῦ, τὸ ὅποιον ἐνέκρινε ἐπιτροπὴ
τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων ἡ δὲ ἐπιτυχία ὑ-
πῆρξε τοιαύτη, ὥστε ἡ χώρα προσήνεγκεν αὐτῷ
διὰ συνεισφοράς ἐθνικῆν ἀμοιβὴν ἐκ 18,860
λίτρων στερλινῶν, ἑτέραν δ' ἀμοιβὴν ἐκ 20,000
λίτρων ἐψήφισε τὸ κοινοβούλιον.

«Ἐν Παρίσις ὑπάρχουσι 32 θέατρα, ἔ-
χοντα 594 μουσικοὺς καὶ 3,290 ὑποκριτὰς καὶ
ὑποκριτρίδας, 72 ὀδικὰ καφενεῖα, ἔχοντα 438
μουσικοὺς καὶ 509 ὑποκριτὰς καὶ ὑποκριτρίδας
καὶ 217 μουσικοὺς συλλόγους ἀριθμοῦντάς
10,102 μέλη.

«Κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ Γαλλογερμανι-
κοῦ πολέμου ὑπῆρχον ἐν Γερμανίᾳ 3,000 ἐται-
ρίαι γυμναστικῆς (σωμαστικής, ξιφομαστικής καὶ
σκοποβολῆς) ἀριθμοῦσαι ὑπὲρ τὰς 300,000 με-
λῶν. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ὑπῆρχον ἐν Γαλ-
λίᾳ 20 μόνον τοιαῦται ἐταιρίαι, ὧν τὰ μέλη
ἀνῆρχοντο εἰς 2,000!

«Τὸ ἐμπόριον τῶν ἀγρίων θηρίων ἔλαβε
κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεγάλας διαστάσεις,
διεξάγεται δὲ κυρίως ὑπὸ δύο ἐμπορικῶν οἰκῶν,
ἐνὸς ἀγγλικοῦ καὶ ἐνὸς γερμανικοῦ, οἵτινες φέ-
ρουν τὰ ζῶντα αὐτῶν ἐμπορεύματα ἐξ Ἀφρι-
κῆς, Ἀμερικῆς, Ἀσίας, Αὐστραλίας καὶ πωλοῦ-
σιν αὐτὰ εἰς ζωολογικοὺς κήπους, θηριοτρόφους
κλ. Αἱ τιμαὶ εἶναι λίαν διάφοροι ἀναλόγως τῆς
καλλονῆς τῶν ζώων. Εἰς λέων τιμᾶται περίπου
2000 φράγκων, εἰς ἐλέφας ἰνδικὸς 3500—
7500 φράγκων, εἰς ἐλέφας ἀφρικανικὸς 1500

φράγκων, μία τίγρις στικτή 7500, μία λεοπαρ-
δαλίσ 5000 φράγκων, εἰς πάνθηρ μέλας 4500
φράγκων, μία ἀρκτος 200—650 φρ. Ὁ ρινόκερως
καὶ ὁ ἵπποπόταμος εἶναι τὰ βαρυτιμότερα τῶν
ζώων καὶ τιμῶνται 10,000—25,000 φράγ-
κων. Τῶν πιθήκων ἡ τιμὴ ποικίλει ἀπὸ 25 ἄ-
χρι 250 φράγκων. Ἄλλ' οἱ ὀραγκουτάγκοι τι-
μῶνται πολλάκις 2500 φράγκων.

Ἰὺ Ὑπὸ τὸν τίτλον «Σημεῖα τῶν καιρῶν», ἡ
«Στοά» γράφει τὰ ἐπόμενα: Εἰς 40 ἀναφοράς,
μεταξὺ τῶν 60 τῶν ἐπιδοθεισῶν ἐσχάτως εἰς
τὸ γραφεῖον τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου ὑπὸ
φοιτητῶν τῆς Νομικῆς, ὑπάρχει γεγραμμένη ἡ
λέξις εἰσιτήριο, εἰσητήριο!

Ἰὺ Οἱ ὑπάλληλοι τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς
τῶν Παρισίων οὐ μικρὸν ἐξεπλάγησαν πρὸ τινων
ἡμερῶν διακρίναντες μεταξὺ τοῦ πλήθους, ὅπερ
συνωθεῖτο περιμένον νὰ λάβῃ τὰς ὁμολογίας τοῦ
νέου δημοτικοῦ δανείου τῶν Παρισίων τὸν πρό-
εδρον τῆς δημοκρατίας Γρεβύ. Ὁ ὑποδιοικητὴς
τῆς Τραπεζῆς Λεβέκ, μαθὼν τοῦτο, ἔσπευσε νὰ
προσκαλέσῃ τὸν ἀνώτατον ἀρχοντα τῆς Γαλλίας
νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ δωμάτιόν του καὶ νὰ λάβῃ
αὐτόσε τὰς ἀναλογούσας αὐτῷ ὁμολογίας καὶ
τὸ περίσσευμα ἐκ τῆς προκαταβολῆς. Ἄλλ' ὁ
Γρεβύ ἀπεποιήθη τὴν προτίμησιν, εἰπὼν ὅτι εἰς
τὸ δάνειον ὑπέγραψεν οὐχὶ ὡς πρόεδρος τῆς δη-
μοκρατίας ἀλλ' ὡς πολίτης καὶ ὅτι ἐπομένως
ὤφειλε νὰ ὑποβληθῇ εἰς ἃς οἱ λοιποὶ πολῖται
διατυπώσιν. Πράγματι ὁ Γρεβύ παρέμεινεν, ἄ-
χρις οὗ ἦλθεν ἡ σειρά του. Ἐν γένει ὁ πρόεδρος
τῆς γαλλικῆς δημοκρατίας ἐπιτηδεύει δημο-
κρατικὴν ἀπλότητα τρόπων. Ἐνῶ ἔχει εἰς τὴν
διάθεσίν του πάντα τὰ ἀνάκτορα τῆς Γαλλίας,
τὰς θερinas διακοπὰς διέρχεται ἐν τῷ ἀπλου-
στάτῳ πατρικῷ αὐτοῦ κτήματι, κειμένῳ ἐν τῷ
νομῷ τοῦ Ἰούρα· μόλις δὲ καὶ μετὰ βίας ἔσπευξε
νὰ ταχθῇ ἐκεῖ πλησίον φρουρὰ ἐκ 12 χωροφυλά-
κων πρὸς ἀτομικὴν αὐτοῦ ἀσφάλειαν.

Ἰὺ Εἰς τῶν κατοίκων τῆς Φοινιξέιλ, πόλεως
ἐν Αὐστραλίᾳ, ἐπενόησαν εὐφυᾶ καὶ ἀπλουστά-
την μέθοδον, δι' ἧς διδάσκει κανάρια νὰ ψάλ-
λωσι διάφορα ἄσματα. Κομίζει αὐτὰ εἰς οἰκίαν,
ἐν ᾗ οὐδὲν ὑπάρχει ἄλλα πτηνόν· τίθῃσι δὲ τὸ
κλωβίον ἐνώπιον κατόπτρου. Ὅπισθεν τοῦ κα-
τόπτρου ὅτε μὲν ψάλλει αὐτὸς ἡ παίζει μουσικὸν
τι ὄργανον. Τὰ κανάρια ἀκούοντα τὴν μελωδίαν,
νομίζουσιν ὅτι τὰ ἐν τῷ κατόπτρῳ φαινόμενα κα-
νάρια ψάλλουσι πραγματικῶς καὶ πειρῶνται νὰ
τὰ μιμηθῶσι. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἔμαθον νὰ
ψάλλωσι διαφόρους ᾠδὰς τοῦ Βελλίνη, Λονιζέ-
τη, Μαυερόβερ κλπ. Ὁ κάτοικος τῆς Φοινιξέιλ
μελετᾷ νὰ καταρτίσῃ χορὸν ἐξ ἑκατὸν καναρίων
καὶ νὰ τὰ διδάξῃ διάφορα ἄσματα ἐκ τῆς μου-
σικῆς τοῦ Βάγνερ.

Ἰὺ Ἡ ναὺς Βέγα, ἣν εἶχεν ἐκπέμψῃ ἡ σουη-
δικὴ κυβέρνησις πρὸς ἐρευναν τῆς κατὰ τὸν βό-

ρειον πόλον θαλασσίας ὁδοῦ, ἀφίχθη αἰσίως εἰς
Ἰοκοχάμαν τῆς Ἰαπωνίας ἀφ' οὗ διήλθε μίαν 8-
λην διετίαν ἐν ταῖς ἀρκτικαῖς χώραις καὶ ἔμεινε
204 ἡμέρας ἀποκεκλεισμένη ὑπὸ πάγων. Ἐκ
τοῦ πληρώματος οὐδεὶς ἀπέθανεν. Ὁ ἡγέτης
τῆς ἐπιστημονικῆς ἐκστρατείας Νορδενσκιöld
φρονεῖ ὅτι ἐν τῷ μέλλοντι καὶ ἀφ' οὗ ἀποκτηθῇ ἡ
δέουσα πεῖρα ἡ διὰ τοῦ Βεργικίου πορθμοῦ ὁδὸς
μεταξὺ Ἀσίας καὶ Ἀμερικῆς ὅα ἦναι ἀσφαλὴς
καὶ χρήσιμος εἰς τὴν ναυτιλίαν.

Ἰὺ Κουρεὺς τις ἐν Παρισίοις εἶχε πύθον, ὅ-
στις διὰ τῶν ἀλλοκότων μορφασμῶν καὶ πανουρ-
γημάτων του διεσκέδαζε μεγάλως τοὺς εἰς τὸ
κουρεῖον φοιτῶντας. Μιᾶ τῶν ἡμερῶν ὁ κουρεὺς
ἔπεσεν εἰς ὕπνον βαθύν ἐντὸς τοῦ ἐργαστηρίου του,
μετὰ τινα δὲ χρόνον ἐξηγέρθη αἰφνης αἰσθανό-
μενος φρικτοὺς πόνους ἐν τῷ λαίμῳ. Πλησιάζας
εἰς τὸ κάτοπτρον παρετήρησεν, ὅτι ἡ μὲν κόμη
του ἦτο σχεδὸν κεκομμένη ὁ δὲ λαίμος του κα-
τεξοσμένος καὶ αἱμάσσων. Ἐν μιᾷ γωνίᾳ τοῦ
ἐργαστηρίου ἵστατο ὁ πίθηκος, βλέπων τὸν κύ-
ριόν του ἀσκαρδαμυκτεῖ καὶ μὲ ἀνοικτὸν στόμα.
Ὁ καλὸς πίθηκος ἠθέλησε νὰ ἀσκήσῃ τὴν τέχνην
τοῦ κουρέως ἐπὶ τὴν κόμην καὶ τὸ γένειον τοῦ
κυρίου του, ἀλλ' ἡ πρώτη ἀπόπειρα ἔληξεν οἰ-
κτρῶς.

Ἰὺ Κατὰ τοὺς ἐπ' ἐσχάτων γενομένους ὑπο-
λογισμοὺς, ἡ χώρα, ἔνθα κατ' ἀναλογίαν, ἡ μα-
κροβιότης εἶναι μείζων, εἶναι ἡ Ἑλλάς. Ἐν Ἑλ-
λάδι ἐπὶ 10,000 ψυχῶν ἀπαντῶνται 9 ἐννενη-
κοντούτεις, ἐνῶ ἀλλαχοῦ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀριθμοῦ
οἱ ἐννενηκοντούτεις εἶναι 7, ὡς ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ
Δανίᾳ, 4 ὡς ἐν Αὐστρίᾳ καὶ Γαλλίᾳ, 3 ὡς ἐν
Γερμανίᾳ καὶ 2 ὡς ἐν Ἰσπανίᾳ.

Ἰὺ Ἐν τοῖς ἀγγλικαῖς ταχυδρομείοις εὐρέθη-
σαν ἐφέτος 22,600 ἐπιστολαὶ οὐδεμίαν φέρου-
σαι ἐπιγραφὴν!

Ἰὺ Τὸ βαθύτατον τῶν ἐν τῇ κόσμῳ φρεάτων
εἶναι τὸ ἐν τοῖς ὄρυξεσι τοῦ Σπερμεβέργ, ἐν
Πρωσσίᾳ, ἔχον βάθος χιλίων διακοσίων ἐβδομή-
κοντα ἑνὸς καὶ ἡμίσεως μέτρων. Δύο ἕτερα
φρέατα ἀνθρακωρυχείων ἐν Βελγίῳ ἔχουσι βάθος
863 μέτρων. Ἐν Σαξωνίᾳ ἕτερον ἔχει 804 μέ-
τρων. Τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ φρεάτων τὸ μέγιστον εἶναι
τὸ τῶν ἐν Οὐίγγαμ ἀνθρακωρυχείων ἔχον 745 μ.,
καὶ τῶν ἐν Γαλλίᾳ τὸ ἐν Ἀγίῳ Λουκᾷ 683 μ.
Τὸ μεγαλύτερον τῶν ἐν Λαυρίῳ φρεάτων ἔχει
βάθος 177 μ.

Εἰς ἈΝΑΓΝΩΣΤΗΣ

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Εἶνε ἡ θυγάτηρ σου δεκαοκτὼ ἐτῶν; Δός τιν
εἰς ἄνδρα πλουσιώτερόν της.

Εἶνε εἴκοσι ἐτῶν; Δός τιν εἰς ἄνδρα ἔχοντα
περιουσίαν ἴσῃ πρὸς τὴν προικὰ της.

Εἶνε εἰκοσιεῖς ἐτῶν; Δός τιν χωρὶς νὰ κάμῃς
πολλὰς δυσκολίας.

ΛΟΗΝΗΣΙ—ΤΥΠΟΣ ΚΟΡΙΝΘΗΣ, ΟΔΟΣ ΜΙΑΤΙΣΔΟΣ ΚΑΙ ΝΙΚΙΟΥ, 18